

ЧУДНИ ВРЕМЕНА
ТОМ ВТОРИ * приказки

ЧУДНИ ВРЕМЕНА ПРИКАЗКИ

chitanka.info

Няма дете, което да не обича приказките.

Няма дете, което да не е слушало или да не е стояло с часове над някоя книга с приказки.

Няма дете, у което чудният свят на приказките да е прошумял без следа.

Приказката е първата духовна храна на детето. Тя е като майчино мляко, като чист планински въздух... Със своята правдивост и простота, със своите пленителни образи и картини, със своя чист, изразителен език приказката е особено близка до образното мислене на детето и се възприема от него леко, непосредствено и трайно.

Тя е едновременно и забава, и поука, и знание, и наслада. Верен приятел, мъдър съветник, увлекателен събеседник, любим другар, тя е неразделна част от детския мир, едно от чудесата в утрото на човешкия живот. „Без приказка в играта — казва Ран Босилек, — изгасва слънцето на детския живот, пресъхва живителният сок, който е първоизточникът на сила, радост и здраве...“

НИКОЛАЙ ЯНКОВ

ПРЕДГОВОР (ЧУДНИ ВРЕМЕНА)

В една своя приказка Андерсен разказва за срещата на Човека, който търсел Царицата на приказките и Блатната магьосница... Имало някога човек, който знаел безброй приказки. Но ето че отдавна той престанал да измисля нещо ново. Царицата на приказките, която го посещавала без особена покана, не се явявала вече при него, не почуквала на вратата му. Затъжил се Човекът и тръгнал да я търси. Търсил я в гората, в полето, на морския бряг, но никъде не могъл да я намери...

Една вечер, когато Човека стоял сам в стаята си, гледал ясната месечина и си мислел за Царицата на приказките, дошла при него непознатата стара жена. И той побързал да я запита дали не е срещала някъде из пътя изчезналата Царица на приказките.

— Ех, че си глупав! — извикала тя. (Това била Блатната магьосница, бабата на дявола.) — Мигар на теб още не са ти омръзнали приказките! Аз съм уверена, че те са дотегнали на целия свят. Сега времето е друго, пък и нуждите на човека са станали други. Дори децата вече не се занимават с приказки. Дай на момчето футболна топка, а на момичето — нова рокличка; туй ще им бъде по-приятно. Гледай го ти какво измислил — приказки!...

Замислил се Човека, който търсел Царицата на приказките. Досега той все смятал, че тя се е скрила някъде, изтръпвал при мисълта, че може да е загинала заедно с много други през черните дни на току-що завършилата война, а Блатната магьосница го уверява, че все едно тя вече е станала непотребна. Мислил, тъгувал и кой знае защо все си повтарял:

— Приказката никога не умира!

— Приказката никога не може да умре!...

Открай време хората са имали нужда от знания, от мъдрост, изпитвали са влечение към доброто, към красивото, чувствали са необходимост да мечтаят. Приказката като едно от чудесните творения на

хората е и знание, и мъдрост, и стремеж, и надежда, и мечта. Затова е безсмъртна.

Всяко време ражда своите приказки. И всяко време слага свой печат върху приказките. Някогашните вълшебства днес, в нашия технически век, звучат наивно. Утре много от днешните вълшебства ще звучат наивно. Но напразно блатните магьосници от всички времена ще вещаят края на приказките. Та това би означавало да секне поривът в човешкия живот! Не, човекът никога няма да спре на сред път, никога няма да престане да мечтае и бленува, да предвижда, да твори. И приказката, каквито и видоизменения да търпи, все ще го следва в неговия неспирен устрем към съвършенство. И сама ще го подтиква към това. Братя Грим пишат: „Всяка истинска приказка се отличава с това, че никога не прекъсва връзката си с живота, тъй като тя се гради върху него и се връща към него“. А Горки утвърждава: „Животът ражда най-хубавите приказки“.

Книгата, която е пред вас, съдържа оригинални творби на съвременни български разказвачи на приказки. По съдържание и дух това са нови приказки за новите мечти на хората, поели пътя на изграждането на социалистическото общество. От тях лъха бодрост, жизнерадост, неугасима вяра в живота, в непобедимостта на човешкия ум.

Най-добрите приказки, които се създават днес, са едно продължение и по-нататъшно развитие на жанра. То се изразява и в подхода към темите, и в някои структурни и стилови особености, които характеризират търсенията на съвременните ни творци в областта на приказката: преливане на фантастиката с действителността, засилване на познавателния елемент, извисяване на романтичното; въвеждането на нови герои, утвърждаването на нови понятия, на нова етика; и не на последно място — една по-голяма сгъстеност на действието, ритмичност на фразата, лаконизъм.

Новото време дава път на нови приказки...

ЕМИЛИЯН СТАНЕВ

СТАРЦИ

Сред селските ливади, по които се виждаше снежец, навалял през нощта, стоеше тъжен и самотен старият щъркел Вежко Белодрешко.

До него пасяха няколко крави и два-три коня. По-далеч, под оголените върби край реката, говедарят Иван беше наклал огън. Наметнат с ямурлука си, той грееше премръзналите си ръце. Сив и лют дим се издигаше към мъгливото и мрачно небе. Из калното поле се носеше миризма на запалени сурови дърва.

Вежко Белодрешко стоеше неподвижен, настръхнал от студа. Перата му бяха оцапани и смачкани, а дългият клон лежеше на гърдите му като голям червен орден. От време на време Белодрешко трепваше, поглеждаше към земята, сякаш търсеше да клъвне нещо, и пак замираще.

Откъм върбите долетя гарван. Той видя щъркела и кацна до него. Белодрешко го изгледа и кимна с глава вместо поздрав.

— Какво си останал така? — попита гарванът. — Защо не си заминал?

— Остарях! — отвърна тъжно щъркелът.

Гарванът погледна към кравите, отърси се и дрезгаво каза:

— И аз съм вече стар. Тая пролет навърших 102 години, но все имам сили. Колко много нещо съм видял през живота си!...

— Ти стоиш все тук и какво ново си видял? — забеляза щъркелът и се пооживи. — Пък аз съм пропътувал вече двадесет пъти половината земя. От тия места до Египет, през Мала Азия все по брега, все по брега на морето. А оттам — до Капщад край океана. Насам и нататък по два пъти всяка година — есен и пролет — значи четиридесет пъти. Виждал съм черни хора, хора с жълти и тесни лица, всякакви птици и чудни дървета. Ех, колко е топло сега там! — въздъхна Белодрешко и потрепера.

— Не си прав — оскърби се гарванът. — И аз съм видял и патил много. Я си помисли — сто и две години! Вярно, не съм бил в тия непознати страни, но и тук е имало какво да видя...

— Как славно отлитахме — продължи Белодрешко, без да слуша своя събеседник, — как славно отлитахме! Щом дойдеше краят на август, от цялата околност се събирахме в тия ливади всички наши племена: железнишките щъркели, годечките, еленишките... Младите се перчат, горят от нетърпение да потеглят на път. Ние, старите, даваме съвети, гълчим, напътстваме... Изберем водачи, размахаме криле и сбогом, родни места! Летим, летим... оттук през Балкана, през Родопите към Беломорието и кацнем някъде, та побелее от нас. А по пътя се съберем с други ята, докато станем такава дружина, че здраве му кажи. Пък как е синьо южното море, как е топло небето!...

— Хм — обади се гарванът, — ти си видял много земи и морета, но ти не си виждал никога зима, истинска зима, когато студеният вятър реже като нож, а стъблата на дърветата пукат от мраз. И после ти не знаеш почти нищо за миналото на този край. Някога тая равнина съвсем не изглеждаше така. Гнездата си твоите прадеди бяха свили ей там, на върбите. А полето беше друго, не така добре разработено, и хората бяха бедни. Те живееха в ниски и нечисти къщурки, децата им често умираха. Умираха и възрастните, умираше и добитъкът. А сега вече не е тъй. Всичко се промени много бързо — околните села нощем светят така ярко, че ме е страх да гледам лампите по улиците, денем по небето летят самолети и бръмчат много страшно, пътищата са широки и оживени. Да, съвсем друго е сега! — заключи гарванът и се замисли над спомените си.

— Ти поне си живял много — каза щъркелът след кратко мълчание, — пък аз само двадесетина години и сега виждам, че е дошъл краят ми.

— Но защо не отлитна? Нямаше ли сили? — попита гарванът.

— Ние имаме закон — отвърна Белодрешко. — Никой от нас, когато е много стар и не може да прелети грамадното разстояние през моретата, не може да пътува с ятото. И после защо да умра в чужда страна? Тук съм се родил, тук съм отглеждал своите деца и тук е редно да посрещна своя край. Ако бях тръгнал с младите, щях да изостана някъде и да им преча в полета.

— Че ти пътувай сам — каза гарванът.

— Не, ние живеем задружно и аз не мога да се отделям от другите. Ако тръгна сам, доникъде няма да стигна. Ще ме убие някой орел, или ще се удавя в морето — рече Белодрешко и погледна към реката, където димеше огънят. Той застана на един крак и продължи: — Ако нямахме закони и ред, на които да се подчиняваме, как щяхме да прелитаме всяка година по два пъти големите разстояния? Тая работа не е лесна. И после щяхме да бъдем изстребени от грабливите птици, например от морските орли, които ни нападат често.

Гарванът се замисли на свой ред и нищо не възрази. От ниското небе започна да вали сняг. Полето посивя. Ято диви патици прелетя наблизо и се загуби в лапавицата.

— Къде ще нощуваш тая нощ? — попита гарванът със съчувствие.

— Къде? Пак на старата върба, край селската улица.

— Ех, съдба! — въздъхна гарванът. — И аз ще отида в моето гнездо. А може и вън да спя, ей там на върбите. Свикнал съм на студа.

— Аз не мисля за себе си — каза щъркелът, като отпусна свития си крак. — Аз мисля за другарите си. Къде ли са те сега? И дали напролет ще ги видя отново? Все пак ще умра спокойно, защото знам, че те ще се завърнат дружно. Аз живея чрез тях, а ти си съвсем сам.

— Да, прав си. Ние не живеем задружно и това ни прави самотни и нещастни. Ето на, няма при кого да отида, пък и никой не ще се загрижи за мен.

Кравите тръгнаха за някъде, сякаш не им се искаше вече да пасат. Конете ги последваха. Откъм реката се чу сърдит вик и между гъстата мрежа на снежинките се мярна говедарят, който тичаше насам.

Гарванът размаха криле. Щъркелът се уплаши и хвъркна.

След минутка двете птици се изгубиха над върбите край селото.

ЛАМАР

КЪЛВАЧЪТ И БЕТОННИЯТ СТЬЛЪБ

Като провисна гората от сняг, кълвачът се спусна надолу, премина над водениците и се залепи на големия орех. Селото беше потънало в зимна тишина.

Кълвачът познаваше всички дървета и стълбове в тая местност, но сега той за пръв път съгледа нови дървета. Бели, прави и без клони. Каква красота! И си помисли: щом така бързо са израснали, ще крият под кората си едри червеи и в сърцевината си много мравки.

Прикрит в големите клони на ореха, кълвачът наблюдаваше белите дървета, ослушваше се внимателно наоколо и най-после се реши: спусна се като стрела и кацна на бялото дърво. То беше родило три бели ябълки, а на ябълките вятърът свиреше с три струни, дълги до други гори.

Под трите бели ябълки, по-бели от снега и по-твърди от леда, имаше три отверстия към корубата на бялото дърво.

Кълвачът се зарадва и си помисли: „Някой преди мене е продълбал дървото, но не е успял да влезе. Аз съм по-силният от него!“ Погледна в първата дупка — замириса му на скала и малко на сладка папрат. Опита се да пробива, но никога в живота си не беше срещал такова твърдо дърво. Погледна в горната дупка. Долови светлина от по-горната. „Има някаква нова тайна тук — си мислеше кълвачът, — но аз ще я открия.“ Като си пъкна главата в най-горната дупка, стана му ясно, че дървото е кухо. Имаше светлина. Огледа се на изток, огледа се към запад и започна работа. Главата му трепереше от удари, но никаква треска не се отрони.

От двора на Минчо Катерицата излезе черният котарак, загледа се в кълвача и му рече:

— Добър ден!

Кълвачът го изгледа отвисоко, усмихна се и не отговори.

— Добър ден! — повтори котаракът. — Слез да те изям!

— Покачи се на дървото! — отвърна му кълвачът и се готвеше да продължи своята работа.

— Ако е дърво, аз ще се кача и ще те разперушина, но ти не виждаш ли, че това е бетонен стълб за електричество?

Кълвачът знаеше какво е това електричество, но само по облаците. Не разбираше, че човекът го е уловил и по тия бели ябълки и жълти жици. Щъкна още веднъж с човка по стълба и отлетя към манастирската гора.

Там го чакаше брат му на един стар бук и като го съзря толкова уморен, се зачуди.

— На какво дърво си работил тоя ден? — го запита той.

— Работил съм на бяло дърво с три отвора и с три бели ябълки.

— А черният котарак на Катерицата не ти ли каза, че това е бетонен стълб?

— Той ме спаси от тоя труд: искаше да ме прелъже и да ме изяде.

— Той и на мене така се молеше. Колко се промени светът! — добави старият брат, по-мъдрият кълвач.

— Какво се е променил! Вместо дървета садят камъни.

— Камъните са за човеците, а за нас, птиците, има много гори, дървета и клони.

И така кълвачът не кацаше вече по тия бели дървета. Само понякога, като съзираше тия три отворстия към корубата на стълбовете, му се искаше да надникне дали някоя мравка не е заселила гнездо за отхрана и на кълвачите. Но той намрази тая циментова гора и си каза: „Човекът нека си помага сам, а аз ще му помогна в ябълковите градини!“

ЕМИЛ КОРАЛОВ

ГЪДЕЛЧО

Един момък попитал прочут мъдрец:

— Чичо, искам да се прославя с добро дело. Кажи ми, що да сторя?

Замислил се мъдрецът, па казал:

— Вземи тая свирчица. Излез на полето и свирни с нея. От земята ще излезе един бял козел с дълга брада като моята. Вземи това, което е окачено на шията му, после ще видиш какво ще стане.

Взел момъкът свирката и излязъл на полето. Свирнал. Разпукала се земята и от пукнатината изрипнал бял като сняг козел с дълга брада. Щом видял момъка, козелът побягнал. Впуснал се момъкът да го гони. Гонил го, гонил, спънал се и паднал. Докато се вдигне, козелът изчезнал.

— Остави се, синко, щом не го хвана веднага, не го търси повече! — рекъл му мъдрецът. — Козелът избяга в градината на страшен великан. А по-добре е с тоя великан да нямаш работа.

— Нищо, кажи ми, къде живее тоя великан?

Казал му мъдрецът. Тръгнал момъкът на път. Най-после намерил къщата на великана. До къщата зеленеела голяма градина с висока железна ограда. Погледнал момъкът през пречките на оградата. В градината на тучна поляна подскачал белият козел. Пред портата стоял пазач.

— Ей, чичо — попитал момъкът. — Как мога да хвана козела?

— Как ли — отговорил пазачът, — трябва или да се пребориш с великана, но той може да те надвие и погуби, или да погъделичкаш великана, нашия господар, по петите. Това значи, че ти му се покоряваш и тогава той ще ти даде козела.

— Само това ли? — извикал момъкът. — Че от това по-лесно няма. Хайде пусни ме!

Пуснал пазачът момъка. Срецнали го слуги, дребни като джуджета. Завели го при великана. Той лежал на одър, постлан с кожи,

сърдит като буря.

— Хайде — казали слугите, — погъделичкай господаря ни и кажи „гъдел, гъдел“, докато не те е схрускал.

Навел се момъкът.

— Гъдел, гъдел! — извикал той и почнал да гъделичка великана по петите.

Разведрило се малко лицето на великана и той не гледал вече така страшно, а почнал тихичко да се смее.

— Още, още! — рекли слугите на момъка.

И момъкът загъделичкал пак великана.

— Гъдел, гъдел! — викал той, а не забелязвал, че щом кажел „гъдел, гъдел“, смалявал се с една педя.

— Хи, хи, хи! — смеел се все повече великанът.

— Още, още! — подканяли слугите.

— Гъдел, гъдел! — викал момъкът. Най-после великанът съвсем се разкиснал.

— Хайде — рекъл той на слугите си, — дайте му сега каквото иска!

Повели слугите момъка към градината. Но когато той се погледнал в малкия извор, който блестял край пътечката, що да види. Не бил вече предишният момък, а малко, жалко, грозно човече като слугите.

— Защо съм такъв? — извикал той. — Какво се е случило?

Разсмели се слугите:

— Така е, приятелю. Който с „гъдел, гъдел“ живее, такъв става.

И слугите го завели при козела. С трепереци ръце момъкът отвързал торбичката, що висяла на шията му, и бръкнал вътре. Но в торбичката имало само една златна пара.

— За една пара ли трябваше да стана такъв мъничък и грозен? — викнал момъкът. — Излъга ме мъдрецът! — Но нямало какво да прави и той тръгнал да си иде. Когато излязъл от градината, из подземията, дето били затворени всички, които не искали да гъделичкаат великана, се чули гласове:

— Мъдрецът не те излъга, но ти спечели парата по недостоен начин! Ние се бихме с великана, за да спасим честта и свободата си, а ти отиде да го гъделичкаш! Затова си толкова грозен и малък! Гъделчо, Гъделчо, хвърли тая пара!

Но момъкът не искал да се раздели с парата и тръгнал по-нататък.

— Гу-гу, гу-гу — загукали насреща му гълъбите от дърветата. — Гледайте, Гъделчо минава, за една златна пара продаде силата и свободата си и стана като гущер малък и смешен!

Много мъчно станало на момъка, но пак не хвърлил златната пара. Вървял, вървял, стигнал една рекичка.

— Вряк, вряк! — завикали жабите. — Гледайте го! Гъделчо минава! За една златна пара силата и хубостта си продаде. Сега е по-малък и от нас, жабите.

Ядосал се момъкът и хвърлил златната пара в реката.

И щом я хвърлил, от водата излязла една малка рибка и му казала:

— Много ти благодаря, момко, че ми спаси живота! Една змия искаше да ме ухапе, но тежката пара, която ти захвърли, я уби. Кажи какво искаш да ти дам! Купчина злато или желязна тояга.

Замислил се Гъделчо.

— Не ти искам златото! Дай ми тоягата!

Гмурнала се рибката на дъното, изнесла му тоягата. Грабнал я момъкът и се върнал при великана.

— Какво искаш? — попитали го слугите. — Да гъделичкаш ли?

— Да.

— А защо носиш тая тояга?

— Подпирам се, болят ме краката.

Завели го при великана.

— Великане — рекъл момъкът, — аз се посрамах пред целия свят, но сега съм дошъл да си изкупя срама. Ставай да се борим! По-добре славно да загина, отколкото да бъда твой роб и да съм жалко джудже.

— Тъй ли? — викнал великанът и се хвърлил да го сграбчи, но в това време момчето замахнало с желязната тояга.

Че като заиграла оная тояга: трах, трах — свалила в миг великана на земята.

— Стига! — крещял великанът.

— Още, още! Гъдел, гъдел! — викал момъкът.

И той блъскал великана с тоягата, докато великанът издъхнал. Тогава из подземията излезли всички затворени. С радост прегърнали

те момъка:

— Ти спаси своята чест и ни върна свободата!

Тъй се сбъднали думите на мъдреца и момъкът станал славен и прочут.

МАРКО МАРЧЕВСКИ

МОМЧЕ И МЕЧКА

Зад девет планини в десета имало една мечка-стръвница, която правела големи пакости на хората. Срещне ли вол или кон, изяжда го; срещне ли човек — и него ще подгони. Тежка мъка легнала в сърцата на хората. Не смеели от къщи навън да излязат, нито на нива да идат, нито на паша добитъка си да изкарат. Чудели се и се маели какво да правят, как да се отърват от лютия звяр, но нищо не могли да измислят. Нивите запустели, лозята обраснали с бурени, а добитъкът започнал да мре от глад из дворовете...

Не щеш ли, по тия места се появило едно момче-другоземче и като видяло селяните с клюмнали глави и натъжени, попитало ги:

— Защо сте кахърни, добри хора?

Разправили му селяните за страшната мечка-стръвница, а момчето им казало:

— Не бойте се, хора, аз ще ви избавя от мечката.

— Хайде де, не се хвали толкова! — рекли му селяните. — Ние и по-силни юнаци от тебе имаме, и пак не смеят да излязат срещу мечката, та ти ли?

— Тук не стига само сила и юначество — отвърнало момчето. — Трябва и още нещо, за да се убие мечката. Давам ви дума, че жива ще я хвана и ще ви я доведа в село.

Като чули това хората, казали на момчето:

— Който се хвали, той не пали! Когато я доведеш жива, тогаз ще повярваме.

— След някой ден пак ще си приказваме — рекло момчето и тръгнало, та право в гората при мечката.

А мечката живеела в една колиба заедно с малкото си мече. Момчето поогледало оттук-оттам колибата, разбрало, че мечката не е вътре и почукало с тоягата си на прага. Излязло малкото мече и като видяло момчето, учудило се на неговата смелост и го запитало:

— Какво търсиш тук, момче? Не те ли е страх от мама?

— Страх ме е — отвърнало момчето, — ала що да сторя? Аз съм сиромашко чедо, ходя по света да си изкарвам хляба. Но сега хората, като ги е страх от майка ти, нищо не работят, та и аз няма как да преживявам и дойдох на тебе да слугувам. Нали знаеш, че гладът кара човека да почука и на душманска врата. Моля ти се като на братче, дай ми нещо да похапна, че умирам от глад.

Мечето съжалило момчето и го нахранило. А момчето знаело много приказки и като се нахранило, разказало на мечето няколко — от хубави, по-хубави. А когато разказвало най-хубавата приказка, спряло на най-интересното място и рекло на мечето:

— Ха стига толкова, трябва да си ходя, защото ако майка ти ме завари тук, ще ме изяде.

А мечето тъй обикнало момчето заради хубавите приказки, че не искало да се раздели с него и го помолило да довърши поне последната приказка.

— Бива — съгласило се момчето, — ама ако измолиш майка си да ме пожали. Тогаз ще остана тук, заедно ще живеем и по цял ден ще ти разказвам приказки. Сега ще се скрия на тавана и ако майка ти се съгласи да не ми стори нищо, ще слеза и ще продължа приказката.

И тъй момчето се покачило на тавана и се притаило там. Като си дошла мечката, мечето почнало да се моли:

— Мамо, днес дойде едно момче и такива хубави приказки ми разказа, че не исках да го пусна да си иде. Но то не ме послуша, защото се страхуваше да не го изядеш. Моля ти се, мамо, като дойде пак момчето, не го изяждай, остави го да си живеем заедно, че никак не ми е хубаво цял ден самичко да седя в тая колиба. Хем ще си играем с момчето, хем и приказки ще ми разказва.

— Добре, няма да го изям — съгласила се мечката. — Щом знае хубави приказки, и аз ще послушам.

Като чуло това, момчето слезло от тавана и продължило прекъснатата приказка. А като я свършило, и друга разказало, и трета... Слушала мечката, но все го поглеждала с лоши очи. Цяла нощ разказвало то от хубави, по-хубави приказки и тъй останало да живее в колибата, но все не било спокойно.

Днес тъй, утре тъй, живеело си момчето с мечето и мечката, все приказки им разказвало, а на ума си мислело как да хване мечката. Най-после намислило. Пробило дупка на покрива. През нощта завалял

дъжд, вода потекла през дупката и сухо място не останало в колибата. Разсърдила се мечката, заръмжала, ала нищо не могла да стори на дъжда. А момчето рекло:

— Не се тревожи, бабо Мецо, аз ще направя нова колиба.

И още на другия ден взело брадва и гвоздеи, направило нова колиба, ама не колиба, а голям сандък на колела. И когато пак завалял силен дъжд, момчето казало на мечката да влезе в новата колиба, дорде престане дъждът. Щом влязла, момчето тракнало вратата, заключило я и помъкнало сандъка към селото. Мечката надала рев, та гората екнала, а момчето тегли сандъка на колела и си свирука, не иска и да знае.

Щом чули мечешкия рев, селяните се изпокрили кой къде види, та момчето ходило от порта на порта да чука и да ги събира.

Не се минало много време и цяло село се изсипало на мегдана. Като видели мечката, запряна в сандъка, хората се чудели и се питали — отде се е взела тая сила юнашка у момчето. А момчето се позасмяло и рекло:

— Аз нали ви казах, че да хванеш мечка-стръвница не се иска само и сила и юначество, но и още нещо. Сами отгатнете какво...

НИКОЛАЙ СОКОЛОВ

ПРИКАЗКА ЗА КОМИНИТЕ

Най-напред се обаждаше Морското гърло. Майсторът, който го иззида, се беше пошегувал, като му сложи широка кръгла шапка. Тези майстори са просто чудаци, на тяхното въображение никога не може да се разчита. Под шапката майсторът разшири отвора на комина, за да прилича на корабна тръба.

— Ето ти едно Морско гърло! — каза майсторът, като слезе от покрива.

И сега Морското гърло надуваше гърдите си до спукване. Намираще се на кърмата на стар пиратски кораб.

— У-у-у! Виждам пристанище! Виждам пристанище!

Другите комини мълчаливо го слушаха, не казваха нито дума, защото знаеха, че Морското гърло обича да се хвали като панаирджийска въртележка. Освен това те чакаха Северния вятър, който пръв се спираше при Морското гърло. Като дойдеше, щяха да го разпитат за кое пристанище става дума и дълго щяха да се смеят на приятните измислици на Морското гърло.

Но този път Северният вятър се забави повече, отколкото беше необходимо. Той дори имаше угрижен вид, не бързаше да поздрави другите комини от голямата стряха и всички се чудеха какво ли се е случило.

Ако ставаше дума за мъглите, които Северният влачеше от върха на сивата планина, това не беше никакво особено събитие. Всички знаеха, че Северният вятър имаше щедро сърце. Всяка есен, точно в определено време, той нахлуваше откъм върха на оределите гори, разтваряше пазва и с две ръце изтърсваше мъглите по земята, сякаш хвърляше ненужни въздишки.

Навярно нещо друго имаше. Комините стояха нащрек и изгаряха от любопитство. Какво ли си говореше Морското гърло със Северния вятър?

Най-сетне Флейтата не издържа. Така се наричаше коминът от източната стряха на планинската вила.

— Ще ида да подслушам! — каза тя. — Ако не разбере за какво се надува Морското гърло, ще се пукна от завист.

— Глупаво същество! — каза Дългият рог. — Да не мислиш, че можеш да се разхождаш по покрива като котка? Само едно мръдване е достатъчно, за да полетиш към земята с главата надолу! Навярно си представяш, че комините са сомнамбули?

Тя погледна своя съсед Дългия рог и виновно сведе очи. Дългият рог беше стар и мъдър комин. Плещите му познаваха не една буря.

— Не мога да чакам повече! — настоя Флейтата. — Поне ми позволете да се наведе малко!

Но не стана нужда. Морското гърло изрева с дебел глас, като че подгонен от слон. Този път всички забелязаха в гласа му топли и радостни нотки.

— А-у-у-у! — реवेशе Морското гърло. — Това е вест, това е вест!

— Какво има, Морско гърло? — попитаха в един глас другите комини. — Защо се радваш?

Северният вятър запълзя по покрива на самотната вила, прошепна нещо много важно в ухото на всеки комин.

Сега вече всички знаеха, че на покрива на къщата се укриваше млад момък, много опасен за властта, когото явно някой преследваше много строго.

— Пази го от студа! — каза Дългият рог. Може би е ранен! Ако му се случи нещо, да знаеш, че ще те изтърбуша като волски мях.

— Не ставай смешен, старче! — отвърна Морското гърло. — Момъкът се чувствава отлично до топлия ми гръб. Сега спи и сънува, а когато се събуди, ще го попитам за неговите рани.

— Колко е романтично! — тънко изписка Флейтата. — Навярно цял ден се е борил с лъвовете, затова е уморен!

Дългият рог я погледна с укор.

— Този момък има друга съдба — каза той. — Този момък го преследват за нещо, което ние, комините, не можем да разберем.

Северният вятър обиколи целия покрив и слезе на двора. По следите му дърветата люлееха клони и се навеждаха ниско до земята.

Сега комините мълчаха, защото те можеха да говорят само когато Северният вятър духаше в гърлото им.

На другия ден момъкът се събуди. Той спа цяла нощ на покрива и когато отвори очи, видя пред себе си ярка слънчева утрин. Изправи се полека, но свит от болка, обърна очи към града, който долу едва се виждаше, целият обвит в мъгли и сажди. Момъкът дълго гледа натам, после сви заканително юмруци и ги размаха по посока на черното чудовище, както наричаше той големия град.

— Ще дойде ден и аз ще се върна! — прошепна той. — И за всяко човешко страдание ще се разплатим!

Това не остана незабелязано от комините. Те го гледаха с обич и слушаха с възхищение думите му. Дългият рог искаше да каже нещо на Морското гърло, но, както знаем, Северният вятър го нямаше, за да духне в гърлото му.

Брезата, която стоеше зад вилата, привечер се разтрепера. От клоните ѝ се посипаха листа с цвета на старо злато.

— Аууу! — ревна Морското гърло. — Иде буря, иде буря!

— Стига си дрънкал! — обади се Дългият рог. — Какво става с момъка?

— Превързва раните си — каза Морското гърло. — Кани се да слезе от покрива.

— Не му позволявай! — рече Дългият рог. — Ако слезе в града, ще го убият.

— Колко е романтично! — обади се Флейтата. — Този момък е безумно храбър, аз го обичам!

Дългият рог се изправи на пръсти и надникна наоколо. Идеха глутница стражари, които с широки крачки се втурнаха в градината. Водеха дресирано куче с широко изплезен език.

— Тук е! — захили се един от тях, онзи, който водеше кучето. — Сега вече няма да ни избяга!...

— Пази се! — каза друг. — Този бандит е опасен и може да ни изпочука като зайци. Конспираторите са винаги въоръжени.

Кучето се изправи върху стената на къщата и залая настървено.

— Залегни! — чу се команда.

Стражарите залегнаха, готвейки се за стрелба.

Момъкът ги видя още когато идваха. Той полази по покрива и се скри зад Дългия рог. Коминът почувствува, че Диша тежко. Видя

особения блясък в очите му. В тях той прочете нещо, което го накара да се развълнува. Но в тях нямаше нито капчица страх. Долу стражарите лежаха като сини сенки, върху които вятърът с досада хвърляше ръждиви листа.

„Дано не го забележат — мислеше си Дългият рог. — Ако го забележат, ще дам тревога.“

— Хей, Морско гърло — извика той, — пригответи се за нещо много страшно. Кълна се в старата вещица — така той наричаше зимата, — че скъпо ще продам вехтата си кожа, но ще запазя този чудесен момък! — Внимавай, Флейтушо — Дългият рог се разнежи, — сега ще видиш на какво е способен Дългият рог!

— Предай се! — чу се глас от двора. — Къщата е обградена.

Момъкът мълчеше и тежко дишаше. Кучето продължаваше да лае и да драще с нокти по стената на къщата.

Тогава един от стражарите се покачи върху брезата и стреля. Куршумът ощипа рамото на Дългия рог, вдигна прах и парчета вар затрополиха по керемидите. Дългият рог въздъхна, без да усети болка.

— Ще видиш ти, синя хрътка — каза той и се почеса зад ухото.

— Страх ме е! — изписка Флейтата. — Сърцето ми бие до пръсване. Ох, ще умра от страх!

— Дръж се, Флейтушо! Виждала си и по-страшни бури!

Момъкът надзърна с очи и видя синия стражар, оплетен в клоните на брезата като синкав бръмбар. Той леко измъкна ръката си и стреля по посока на брезата. Огромното насекомо падна от дървото.

— Аууу! Отлично! — извика Морското гърло. — Двайсет дюйма по палубата. Ура!

— Престани с твоите моряшки измислици! Не виждаш ли, че момъкът е в опасност!

Стрелбата се усили. Стражарите стреляха непрекъснато и куршумите жилеха по покрива като разярени оси. Няколко куршума удариха тънката шия на Флейтата. Тя се залюля и падна.

— Умирам! — извика тя. — Вече не ме е страх. Прощавайте!...

И тя се търкулна от покрива, праметна се и падна точно върху главата на стражарското куче. То изквича и умря с отворена уста.

— Бедната! — промълви Дългият рог. — Не очаквах това от една слаба и крехка душа. Сега ще ни бъде тъжно без нейната флейта. — И

той поклати рамене, защото един залп го удари точно по кръглата шапка.

— Дръж се! — каза той шепнешком на момъка. — Здрав ли си? Само не се показвай навън, защото онези злодеи в двора не обичат да се шегуват. А за шапката ми не се тревожи, Дългият рог си знае работата.

Но момъкът не отговори. Дългият рог почувствува със сърцето си, че той е мъртъв. Обърна се и го видя легнал по очи върху покрива, прегърнал снагата му с две ръце. На устата си имаше ярка червена роза.

Отдолу продължаваха да стрелят. А на покрива Северният вятър си играеше с малките вихрушки прах, който се вдигаше от следите на разярените куршуми.

— Ду-ду-ду! Чуваш ли, Морско гърло, момъкът умря!

— Аууу! — на свой ред се обади коминът. — Смъртта е за силните. Смъртта е за силните...

— Нека изпратим с песен храбрата му душа — каза Дългият рог. — Хайде, приятелю, пригответи се да изпълниш своя последен реквием! Знаеш ли какъв човек загина?

И двата комина засвириха, както никога в своя дълъг, изпълнен с бури живот. От коравите им гърла се изтръгнаха мощни, тъжни звуци, сякаш протестираха за убития млад момък.

— Ду-ду-дууууу! — стенеше Дългият рог. — Имаше един много беден момък, който се бореше за щастieto на хората. Той работеше по дванадесет часа на ден и имаше страшно бледо лице. Ду-ду-дууу! Беше смел момък, разнасяше позиви из града и нощуваше по покривите на къщите. Ду-ду-дууу! Той загина, той загина! Убиха го на покрива на една планинска вила.

От време на време Дългият рог спираше, за да си поеме дъх. И тъкмо тогава се чуваше дрезгавият глас на Морското гърло:

— Ауууу! Слушайте, слушайте! Слушай и ти, скитнико Северен вятър! Този момък беше безумен мечтател. Той искаше свобода за хората и хляб за всички... Той беше щастлив, че можеше да обича и да се жертвува за другите... Аууу! Слава на силните, слава на силните!

Може би Морското гърло щеше да каже още нещо за убития момък, но тъкмо тогава силен гръм разтърси снагата му. Той се олюля,

разпадна се на парчета и рухна върху стряхата. Издигна се чер облак от сажди и прах.

На покрива остана само Дългият рог. Той видя гибелта на другаря си, погледна още веднъж убития до него момък, видя алената роза в устата му, заклати се тежко и тръгна с широки крачки по покрива на къщата.

— Бягайте! — извикаха отдолу.

Стражарите се пръснаха.

— Ду-ду-дуууу! — викна подире им Дългият рог и със страшен скок скочи от покрива. Брезичката, която беше видяла всичко, от страх затвори очи.

ЗДРАВКО СРЕБРОВ

СЪРНИКАТА НА ХУДОЖНИКА И ТРИТЕ ЛУНИ

На бюфета, в дъното на стаята, срещу широките прозорци, стоеше сърничката. Сив-зеленикав мъх се свличаше по шията и по коремчето ѝ. Зад нея висеше на стената голяма картина с хризантеми, а пред нея бе поставена позлатена глинена ваза.

Във вазата имаше цветя... Картината бе нарисувана от художника.

На другия край на бюфета в кристален съд се червенееха ябълки. На стената бе закачена лампа от ковано желязо с розов абажур като шапката на персийския шах.

Когато лампата светваше с електрическа светлина, ябълките ставаха по-червени и блестяха, а сивият зеленикав мъх на сърничката ставаше златен. Тогава сърничката оперваше уши, извиваше грациозно шията си и гледаше към потъмнелите прозорци. Тънките ѝ крачета потреперваха от нетърпение — всеки миг тя бе готова да подскочи от бюфета и да изчезне навън. Кожата ѝ с позлатен мъх на шията и на коремчето също потреперваше, а белите огледалца отстрани, до опашката ѝ, ставаха по-големи.

— Къде е гората? — питаше сърничката и гледаше към потъмнелите прозорци. — И защо луната не е една, а има три луни?

Сърничката беше виждала само една луна и много звезди, едри като лешничета, само че не зелени, а златни, и други по-дребни като диви ягодки — и те бяха златни, и още по-дребни, като просени зрънца, разпилени по Млечния път.

А над голямата гора, която стигаше чак до Черни връх и вечер ставаше тъмна и страшна, изгряваше луната. Тогава върховете на дърветата се посребряваха. Светлината проникваше и по-навътре, посребряваха се жълъдите, малините, ягодите и гората не беше вече страшна, а украсена със звезди.

Тук, в стаята на художника, имаше всичко, но нямаше гора.

— Къде е гората? — питаше пак сърничката и гледаше към потъмнелите прозорци. — И защо луната не е една, а има три луни?

Най-после момиченцето, което седеше до радиото и слушаше приказката за вожда на индианците Синята брада и за Бялото момиче със златните обички и сините безценни камъчета, не се стърпя и се обади:

— Това не са три луни. Това е полилеят с трите абажура. Ух, каква си ми глупава и все за гората питаш! Толкова ли ти се ще да отидеш в гората? Я виж сега навън какъв сняг вали, в гората има вълци, големи и страшни, с настръхнала козина на гърба. Вълците ще те изядат. Четох в една книжка, че те обичат месо от сърни. А в гората все трябва да се оглеждаш на всички страни — лошо е. Тя цялата е затрупана със сняг и от клонките ѝ висят шушулки. Сега там е студено. Стой си на бюфета. Като свърши приказката за индианския вожд и за бялото момиче, ще ти донеса храна. Тук в стаята е топло и няма вълци.

— Къде е гората? — питаше сърничката и гледаше към потъмнелите прозорци. — И защо луната не е една, а има три луни?...

Сърничката се беше родила в планината, в голямата стара гора, която стигаше до Черни връх. Тя обичаше гората. Там имаше всичко — и зелени листа през лятото, и трева, и боровинки, и много, много вода от потоците, които слизаха покрай мъховете и къпините. Сърничката обичаше да пие вода направо от изворите. В тях играеха сребърни рибки. Долу, в облите камъни на морените, растеше здравец и цялата гора миришеше на хубаво. В клоните на дърветата пееха птички: сини, с жълто по шийките, черни, с червени човчици и бели коремчета, шарени, с качулчици и разперени опашки. В края на гората чукаше кълвачът, а дълбоко гугукаха гривяци. Имаше пчели и калинки, водни кончета над рекичките и зайчета с дълги уши и къси опашки.

А горе, над стръмните скали, живееше дивият козел — до облаците, под самите звезди.

Гората беше родината на сърничката. Тя я обичаше и тъгуваше за нея.

— Къде е гората? — питаше сърничката. — И защо луната не е една, а има три луни?

Но момиченцето вече не я слушаше. Приказката за вожда на индианците Синята брада и за Бялото момиче, което имаше златни обички и сини безценни камъчета, приближаваше към края си.

А както винаги, краят на приказката беше най-интересен.

Тогава на сърничката ѝ се пощя да изблее и да подскочи от бюфета навън. Тръпки минаваха по кожата на шията и на коремчето ѝ и очите ѝ се напълниха с влага. Но не можеше да мръдне наникъде. Тя не беше истинска сърничка, а направена от бронз! Мъхът по шията и коремчето се бе наслагал от времето, а краката ѝ бяха запоени на желязна плочка.

Художникът, който бе нарисувал голямата картина с хризантемите, бе поставил сърничката на бюфета, да му напомня за гората... И той се бе родил в планината, до голямата стара гора, която стигаше до Черни връх, и често тъгуваше за нея.

— Къде е гората? — питаше и той като сърничката, като гледаше вечер към потъмнелите прозорци. — И защо тук луните са три, а не една?...

Той по̀ би искал луната да бъде една, но истинска. И да изгрява над върхарите на старата гора, в планината, под Черни връх, където беше се родил.

Но това бе толкова отдавна, че той беше забравил пътя към нея.

Момиченцето, което слушаше приказката от радиото за вожда на индианците и за бялото момиче, се казваше Здравка. То бе голямата внучка на художника. Щом свърши приказката, то се облече в антрето, обу се, сложи ръкавичките си и изтича на улицата. Там бяха излезли другарките му — цяла бригада, гласовете им се чуваха навън. Те почистваха снега по плочите, замеряха се с топки и се гласяха да правят снежен човек.

А сърничката на бюфета, в дъното на стаята срещу широките прозорци, остана самичка. Не можеше да отива наникъде, защото крачетата ѝ бяха запоени на желязната плочка. Пък и нали тя беше от бронз!...

Може би ѝ стана мъчно. Погледна с насълзени очи към прозорците и вече не запита за нищо.

ЛЪЧЕЗАР СТАНЧЕВ

ГОРСКА ПРИКАЗКА

Имаше отдавна стар, белобрад воденичар. Беше той любим на всички: на бедняците в селата, на животните в гората и на мъничките птички. В зимна вечер студ ли свие, идваше да се прикрие в неговата воденичка изпомръзналата птичка, катеричката игрива и сърната боязлива, пък и Зайо дългоух със дебелия кожух. Знаеха, че там ще сварят мил човек — воденичаря. Той ги срещна и погали, па лулата си запали. И край огъня тогава слушат всички до забрава приказките му чудесни, хубавите стари песни.

Но веднъж воденичарят тръгна с конче за пазара.

— Зайо, нямам син, ни внук, ти ще ме заместваш тук. Ще ми смелиш пет чувала, ще омесиш питка бяла.

Тръгна дядо. И в гората се разнесе новината. Ежко чу, дотича тука и на прагчето почука:

— Зайо късоопашатко, идвам да помагам, братко. Ти си тук воденичар, искаш ли ме за другар?

— Влизай, Еженце бодливо, само да си работливо.

— Аз ли, Зайо? Много знам да работя! Гледай сам! — Грабна пъргаво метлата и помете той земята. Пък и Зайо се разрипа, жито в трите коша сипа. Пуснаха вода и тя колелата завъртя. Вижте: камъните бели хубаво брашно са смлели. Зайо меси. За дърва Ежко тича презглава. И под връшник с буйна жар в подница за дядо стар бързо се изпече пита. Ето я — стои увита.

А от горската поляна Вълчо, Меца и Лисана дружно тръгват към реката. Там към края на гората малка воденица трака, Зайо в нея гости чака...

— Хайде... — И със стъпка тиха те натам се приближиха. Ала птици бързокрили бяха вече съобщили.

— Ежко, как да се спасим?

— С хитрина ще победим! Скрый се, Зайо! — И веднага, спрял водата, сам на прага Ежко храбро се изстъпи:

— Влезте, влезте, гости скъпи! Лисо, я кажете, кой господар ще стане мой?

— Аз! На мене за награда воденицата се пада!

— Не на теб! На мен! — Мецана с Лиса, с Вълчо спор захвана.

— Чуйте — рече Ежко, — има, има камъни за трима. Върху тях се покачете и по даден знак скочете. Който скочи най-далече, той е господарят вече.

— Тъй да бъде, Ежко драг, тук сме всички! Давай знак!

Ежко викна през вратата:

— Зайо, хей, пусни водата!

Щом потече и засъска, колелата тя заблъска; камъните — хопатроп — завъртяха се в галоп, а след тях, това и чакаха, кречеталата затракаха. Някой на хоро ли хвана Меца, Вълчо и Лисана?

Край кошовете в уплаха тримата се завъртяха. „Олеле! Дано е сън!“ Ето бухнаха в кошовете, после рипнаха отново те и побягнаха навън. Клатеха се вляво, вдясно... Мостчето им беше тясно, та цамбурнаха в реката. И отнесе ги водата...

Зайо викна:

— Ежко мой, ти си бил голям герой!

И във тихата гора почна весела игра. Скоро дядо се завърна. Зайо, Ежко той прегърна. Сирене и топла пита хапнаха си до насита.

ЙОРДАН РАДИЧКОВ ЗА ДА ИМАШ ПРИЯТЕЛИ

Не е чак толкова трудно да имаш приятели!

Едно дърво стоеше самотно край пътя и много тъгуваше, че няма приятели. Наоколо бе пусто, по полето скитаха ветрове, но никой не се спираше при него, прелитаха птици, но нито една не се скриваше в клоните му, защото бе още голо. Наблизо минаваше река, ала и тя не се спря нито веднъж при дървото да си побъбрят. Реката бързаше да се събере с друга река, за да си приказват заедно из пътя, докато стигнат морето.

Минаваха и хора, разбира се, но те си отиваха по работата и никой не се спираше при дървото. Понякога то си мислеше, че е най-хубаво да може да тръгне на някъде. Но дърветата не могат да вървят, не могат да избягат дори и когато видят, че селяните идват с брадвите да ги секат.

Тъй беше до пролетта. Щом дойде пролетта, дървото се разлисти, тури си много хубава зелена шапка, но пак си стоеше самичко. Веднъж то видя, че един ястреб преследва врабче в небето. Врабчето пищеше и тъй като наоколо всичко бе голо, скри се в зеления клонак на дървото.

Дървото не се разсърди. Те си бъбраха през цялата нощ, а на другия ден птичката си направи гнездо и легна в него да мъти.

Един ден под дървото спря каруца. Селянинът разпрегна конете, тури им сено, а сам той легна да си поспи. Минаваха други селяни, видяха хубавата сянка под дървото и решиха и те да си починат от пътя. Насядаха и почнаха да си разказват истории, а дървото слушаше и му бе много приятно, че не е само. То стоеше и гледаше да разстила добре сянката си, да не би хората да кажат, че сянката не е хубава, и да си отидат.

Оттогава, който минеше по пътя, все спираше под хубавата сянка да си почине. Вярно е, че дървото не можеше да върви с хората по пътя, но нали из пътя им услужваше със сянката си!

Тъй дървото си спечели приятели и разбра, че за да има приятели, то трябва да им дава своята сянка.

ЦВЕТАН АНГЕЛОВ

БРЪМБАРЧЕТО ЗУМ

Малкото бръмбарче Зум се прибра в чудна къщурка от стара кора. Пийна от менчето прясна вода, сгуши се в тъгла и зариди:

— Как ме обидиха, майчице, всички: белките, златките, двете лисички, дребните птичета, едрите птици, даже и слепите стари къртици.

Как ме обиди кълвачът-ковачът, Гу раздавачът и Ежко шивачът, сойката Сийка и Горчо скорецът, водното конче, щурецът-свирецът...

Вчера настигнах Елица пчелица с бяло котленце и жълта метлица. Литнахме заедно: ту над реката, ту през горичката, ту низ лъката. Срегнахме, майчице, много познати: кротки, грабливи, космати, пернати. Всеки ми казваше: „Зум, добър ден!“ С весели поздрави бях награден. Даже и Грак от високия клон вирна опашка — да стори поклон...

Ех, промени се от вчера светът! Вчера здрависвах, днеска — не щат!

Днеска самичък вървах из гората. Гледам скорецът си роши перата. Кресна ми сойката. Грак се разграчи. Поздрав да стори кълвачът не рачи. Гълъбът Гу надалеч отлетя. Гледам гората — това ли е тя? Белките, златките скрити лежат. Двете лисички сърдито ръмжат. Ежко настръхнал, щурецът мълчи, водното конче на присмех бръмчи. Къртът не клати за поздрав глава. Майчице мила, защо е това? Малкото бръмбарче тропна с крака:

— Бива ли, мамо, така-онака?

Майка му Жим помълча, помълча, после с тъжовен гласец забръмча, тежко въздъхна, заплака дори:

— Питай ги, чедо... и сам... разбери!

Чудом се чуди невръстният Зум: мигар наистина те са без ум? Татко му, бръмбарът Жум, е богат! Татко му, старият Жум, е рогат! Ах, и елените нямат сега толкова вити, красиви рога! Татко му има два чифта крила, лодка с весла и червена кола.

Може ли син на известен баща да преживява такива неща? Утре ще вземат и дребните мравки да го посрещат ей-тъй с подигравки.

Малкото бръмбарче Зум се намръщи, кривна калпаче, излезе от къщи...

Ето я тяхната стара гора. Зум през гората пътека избра.

Първом излезе насреща му Златка — с лапи-възглавнички, с козина гладка. Зум се обади на златката:

— Спри! И на въпроса ми отговори! Вчера ме срещна и поздрав ми стори. Днеска, любезна, защо не повтори?

Златката прихна и бързо се скри. Дума на Зум не отвърна дори.

Ето я бялката Снежка до пъна. Трепна, послуша се, шийка опъна. Зум заповяда на бялката:

— Спри! И на въпроса ми отговори! Вчера ме срещна и поздрав ми стори. Днеска, любезна, защо не повтори?

Бялката прихна и бързо се скри. Дума на Зум не отвърна дори.

Скоро довтаса и Лиса — кумата. Влачи опашка и бърше земята. Зум изкрещя на лисицата:

— Спри! И на въпроса ми отговори! Вчера ме срещна и поздрав ми стори. Днеска, любезна, защо не повтори?

Прихна Лисана и бързо се скри. Дума на Зум не отвърна дори.

Зум натъжен през гората върви. Никой не иска да го поздрави. Бягат от него, присмиват се всички: белките, златките, двете лисички, дребните птичета, едрите птици, даже и слепите стари къртици. Взе го на подбив кълвачът-ковачът, Гу раздавачът и Ежко шивачът, сойката Сийка и Горчо скорецът, водното конче, щурецът-свирецът.

Зум не разбра. Защо е така? Никой за поздрав не маха с ръка. Вчера здрависваха. Днеска — не щат. Ех! Промени се от вчера светът!

— Да, промени се! — мълви юначината и не разбира каква е причината.

Спря се на пътя до стъпка еленова. Спря се, подпря се на пръчица кленова. Седна с измъчено, свито сърце. Мълком затули с крилце личице.

Малката стъпка след миг заблестя — с бисерни сълзи напълни се тя. Плачеше клетият Зум и скърбеше. Тежко му беше. Обидно му беше...

В тая минутка до него застана с кошница мравката баба Житана.

— Зум, разкажи ми какво ти тежи! Чуваш ли, Зум? Не плачи, не тъжи!

Зум се обърна: не се ли подбива? Жали го тя. Да ѝ каже ли? Бива! Сълзите спряха да капят. Дори с лека усмивчица Зум ги отри.

— Вчера настигнах Елица пчелица с бяло котленце и жълта метлица. Литнахме заедно: ту над реката, ту през горичката, ту низ лъката. В редом ни срещаха наши познати: кротки, грабливи, космати, пернати. Всеки ми казваше: „Зум, добър ден!“ С весели поздравии бях награден... Вчера с поклони ме срещаха те. Днеска, повярвай ми, никой не ще. Скитах и питах. Отиде денят. Смяят се те. И от мене странят. Връщам се вкъщи с пребити крака. Може ли, мравке, така-онака?

Мравката рече:

— Ти бъркаш, дете. Тебе не са и поглеждали те. Те са здрависвали само Елица — малката, но работлива пчелица.

Зум се почуди:

— Елица ли?

— Да.

Малкото бръмбарче пак зариди:

— Тъй ли? Ще кажа на татко. Разбрах... Нека ги мушне с рогата — за страх. Татко е силен и страшен дори. Знаят го през деветнайсет гори. Да, и елени с рога закалени падат пред моя баща на колене.

Баба Житана му рече:

— Поспри. Много се хвалиш и лъжеш дори. Татко ти Жум е стругар знаменит. Дай му да мисли за болт и за нит. Но да се бие, да муши с рога — никой не го е видял досега. Само синът му е малко свадлив и мързелив, мързелив, мързелив!

Старата мравка протегна ръка, щипна го нежно и каза така:

— Зум, опомни се! Способен си ти. Зум, опомни се! Иди, работи! Майка ти плаче от мъка, дете. Всеки се труди, а син ѝ — не ще. Гледай пчелицата. Пример вземи. Повече майка си ти не срами.

Малкото бръмбарче Зум се прибра в чудната хижа от стара кора. Грабна топора. Насече дърва. Менче водица наля след това. Копър пося и дръвче посади. Двора помете. Навред подреди. После отиде цветя да полива...

Майка му беше безкрайно щастлива.

Минаха белки. Лисица премина. Скоро се струпаха сто и двамина. Гледат. Не вярват. Стърчат край оградката. Баба Житана развърза забрадката.

— Зум, изправи се! — помаха му тя. — Гледай, душице, що свят прилетя!

Зум се изправи, главица изви.

Всеки работния Зум поздрави.

ЛЕДА МИЛЕВА

СИВОДРЕШКО И БЪРЗОБЕЖКО

В една гора сред буки стари две зайчета — добри другари — живеели дружно и честито и в дъжд, и в слънце на открито. Под клонест бук спрял Сиводрешко, под млада шипка — Бързобежко. За тях от всички на земята най-хубава била гората — гората, дето са родени, гората с клоните зелени, с дъха на ягодите пресни и с веселите птичи песни.

Но ето че дошла тъдява лисица — хитра и лукава. Пристъпвала безшумно, леко и в тъмно виждала далеко. Тя дупка скрита и дълбока изровила си край потока. Изтръпнали в гората всички, замлъкнали щурци и птички и бързокрила като вятър разпръснала се новината:

— Пазете се, щом падне мрак! В гората се е вмъкнал враг!

— Какво да правим, Сиводрешко?

— Къде да идем, Бързобежко? От всеки шум сега се плаша.

— И аз! Гората си е наша, знам всяко долче и пътечка, а някъде да шумне клечка, и сърчицето ми се свива... Не, тъй не може, тъй не бива! Сега, когато слънце грее, по-малко ме е страх от нея. Но вечер!... Ах, кажи ми, братко, ще спим ли пак спокойно, сладко?

Чак в тъмно зайците решили, че още утре с дружни сили, в най-хубавия горски кът къщурка ще си построят. Подпорки ще намерят прави, ще преплетат клонаци здрави — да няма нежелани гости, здрав пън вратата ще залости. Па нека дебне, нека слуша отвънка старата хитруша.

— Строежът почва утре... но... ще спим ли тая нощ?... Дано!

Изгряла ясна месечинка и всяка горска животинка се спотаила в тъмнината. Но всички тая нощ в гората останали до късно будни. И само два фенера чудни блестели в клоните на бука: на бухала очите. Тука като същински часовой на пост в нощта останал той. Най-последна светнала зорницата. На лов не ходила лисицата. Сред шипковите храсти скрита, запяла птичка гласовита. Подскочил Бързобежко:

„Ах, дали таз сутрин се успах? А днес започваме строежа!... Не, още е росата свежа! И как е хубаво в зори — едно, две, три... едно, две, три — гимнастика да се направи. Сега бегом! Живот и здраве, довечера ще е готова и нашата къщурка нова!“

— Ще почваме ли? Съмна вече! — извикал още отдалече засмян и весел Бързобежко.

Приятелят му Сиводрешко, огрян от първите лъчи, рътъркал сънено очи.

— Дойде ли? Ех, че си припрял! Я чуй — съседът ми Мецан пухти и хърка тъй, че аз не съм поспал дори и час. Все буден съм лежал нощес. Да почнем утре вместо днес!...

Отново румена зора огряла старата гора. И Бързобежко втори път дошъл къщурка да строят. Но Сиводрешко рекъл пак:

— Не мога днес! Ей в този крак ми влезе трънче и боли, като че има сто игли! Повярвай, иде ми да плача. Да дирим доктора — Кълвача, че млад съм и не ми се мре. Строежът утре.

— Е, добре!

И пъргавият Бързобежко за трети път при Сиводрешко дошъл с любезната покана да почнат работа отрано.

А Сиводрешко пак не става.

— Виж — рекъл, — облак се задава и нищо чудно изведнъж да рукне над гората дъжд. А в дъжд не ходи Кума Лиса. Затуй спокойно прибери се, легни си в мекичката шума. Ще почнем утре — честна дума!

Дошъл очакваният ден. Но Бързобежко спрял смутен, полазили го хладни тръпки: видял наблизко пресни стъпки, усетил лоша миризма. Разбрал — била е тук сама наскоро хитрата лисица!... И паднала една сълзица по бузката на Бързобежко. Навел уши, въздъхнал тежко:

— Ах, братко мой, останах сам, изяла те е Лиса знам...

— Хей, тук съм, тук съм, стига плака! — извикал някой от шумака.

Проскубан, с дрешка изподрана от злите нокти на Лисана и с нос, червен като черешка, след миг изскочил Сиводрешко.

— Е, утре ще строим, нали? Пък, ако ще, и да вали! — замолил Бързобежко пак.

А Сиводрешко викнал:

— Как? От „утре“, братко, полза няма; днес почваме строежа двама!

Намерили си здрави клони и остри трънчета-пирони, събрали камъчета чисти, донесли папратови листи и зайчета с дружни сили къщурка чудна построили — къщурка с покрив и вратичка, посред гората сам-самичка. А щом се мръкнало навън, вратичката подпрели с пън, мъх зайчетата си постлали, прегърнали се и заспали.

А Лиса — гладна и сърдита излязла в тъмното да скита. Върви и мисли: „По погрешка изпуснах снощи Сиводрешко, но тази вечер ще го хвана!“

И до къщурката Лисана по прясна заешка следа дошла безшумно. Но беда! Ни дупка има, ни пролука, как да се вмъкне Лиса тука? Сумтяла, близала мустак и гладна отишла си пак.

Лисана тръгнала наслуки през три бърда, през десет чуки. На лов не отишла в гората до днес кумата опашата. Но там, сред ягодите пресни, там, дето птички пеят песни, все още като костенурка се гуши заешка къщурка.

Там гости — разни животинки, и бръмбарчета, и калинки — са винаги добре дошли: на завет — в дъжд и бури зли, на сладки приказки — през май, в студа — на чашка горски чай.

ЛИАНА ДАСКАЛОВА

ПРИКАЗКА ЗА ЧУДЕСАТА

На тоя свят стават много чудни неща. Така например на нашата улица живееше едно момче, което никак не обичаше аритметиката. В първи клас то едвам-едвам се научи да брой до десет, а във втори клас се заседя. Просто не можа да премине в трети клас, а само го преместиха от втория на третия чин — за разнообразие. Толкова много мразеше това момче да решава задачи, че чуеше ли само буквата „з“, заплакваше. Защото с буквата „з“ започва думата „задача“. Един ден момчето си рече:

„Защо ли си губя времето в училище? Мога прекрасно да си живея без задачи! Ще отида някъде да се хвана на работа и — край на мъките!“

Откъсна един лист от тетрадката си и написа до майка си:

Не искам да уча аритметика!

От това писмо всеки можеше да разбере, че то не знае и правописа.

И тръгна момчето на път. Най-напред обиколи нашия град. И, разбира се, огладня. Изправи се пред една сладкарница.

„Я да постъпя тук на работа! — помисли си то. — Готов съм да работя цял ден за една паста на закуска и една баклава на вечеря!“

И влезе вътре.

— Какво желаш, момченце? — попита го сладкарят.

— Искам да постъпя на работа! — отговори момчето.

— Тъй ли? Ами свидетелство за образование имаш ли?

— Нне!... За... за... губих го! — извика момчето и изхвъркна навън.

Вървя, вървя, излезе извън града. Озова се в голяма тъмна гора. Ох, колко се плашеше момчето! Привиждаха му се в тъмнината вълци, мечки, та дори и тигри, защото освен аритметиката, то не беше изучавало добре и географията и не знаеше, че в нашите гори не се срещат тигри.

Изведнъж забеляза в мрака светлина. Приблужи се. Гледа — една къща. Прозорецът свети, а зад него седи старец дългобрад и чете голяма книга.

„Дали да му се обадя? — подвоуми се момчето. — Кой го знае добър човек ли е, или пък някой злодей! Ама щом чете книги, не ми се вярва да е лош човек!“

Тъкмо в това време старецът отвори прозорчето, подаде навън тънкия си нос и извика:

*— Аз съм старец белокас,
аз съм дядо Тънконос!
Хей, момче, бъди ми гост!
Аз познах по миризмата,
че дошъл е гост в гората.
Хей, вратичке, раз-два-три,
с две крила се разтвори!*

Хъррр — разтвори се портата и момчето влезе. И що да види: трапезата беше наредена за двама. Нахраниха се със стареца богато-пребогато. Тогава той плесна с две ръце:

*— Лъжички, панички,
послушни бъдете,
сами се дигнете,
в легена скочете!*

Хоп-хоп-хоп! — затракаха приборите, скочиха в легена с вода и сапун и сами се зацамбуркаха като патета в селски вир.

„Магьосник е тоя старец! — реши момчето. — Ох, ох, ох! Какво ли има да става с мене!“

То потрепера от студ. Беше прохладно. Старецът забеляза това.

— Студено ли ти е? Ей сега ще запалим огъня.

Но той не стана да донесе пънчета, нито бръкна в джоба си да потърси кибрит. Не, той само плесна с ръце и рече:

— *Огньо, огньо златоок,
запламти със ръст висок,
стаята ми затопли! —
Есен е, навън вали.*

И веднага в огнището заиграха златни и червени пламъци.

Момчето простря премръзналите си ръце и се стопли.

„Виж ти, какъв чуден старец! Голям мързеливец! Нищо не работи, пръстчето си не мърда, а си живее от хубаво по-хубаво!“

А старецът огледа брадата си в едно огледалце, плесна с ръце и ето че изневиделица профуча голяма ножица и — кръц, кръц — започна да подрязва дългото бяло руно.

— Хайде, момченце, да си поговорим, да се опознаем по-добре. Каж ми, какво обичаш най-много на света? Ама добре си помисли! — предложи старецът.

— Няма какво да мисля! — избоботи момчето. — От всичко най-много обичам пастите.

— А какво мразиш най-много?

— Най-много мразя задачите. Чуя ли само някой да каже „ззадача“, все едно че сто отровни змии ми съскат насреща.

— Добре, добре! — засмя се дядо Тънконос. — Хайде сега си лягай, пък утре ще се опознаем още по-добре. Лека нощ, момченце!

— Ама къде ще легна, тук на пода ли? — учуди се момчето.

— Ах, колко съм разсеян! — викна дядо Тънконос. — Ей сега ще имаш легло. — И той пак плесна с ръце:

— *Месечко изгря навън,
хайде, време е за сън.*

*Възглавничке с перушина,
одеялце от коприна,
бързо тука се явете,
гостенчето приютете!*

Чу се нежна, тиха музика и момчето видя през сънливо спуснатите си ресници едно меко бяло легло, което го канеше за сън...

На сутринта го събуди пърхането на ято гълъби.

— Хайде ставай, мило гостенче! Нахрани гълъбите ми! Това ще бъде твоята работа отсега нататък.

— Чудесно! — зарадва се момчето. — Ето че човек може да си живее отлично и без да учи аритметика. Хайде, дядко, дай ми кошницата със зърната!

— Аз имам 16 235 гълъба. Всеки от тях получава на закуска по 20 житни и по 20 просени зърна. Хайде, пресметни колко зърна трябва да ти отпусна и ела в килера да ги отброим заедно.

— Ау-у-у! — изрева страшно момчето. — Задача! Дядо Тънконос, ама нали снощи ти казах, че на света най-много мразя задачите. Не, не искам да храня гълъбите! Дай ми друга работа!

— Добре — съгласи се с усмивка дядо Тънконос. — Вземи тогава една лопата и една мотика. Прекопай градинката ми.

— Ето това е работа за мене! Няма цифри, няма задачи! — подскочи весело момчето.

— Само че внимавай, момче. За да бъде красива градината ми, разчертай я най-напред на 4 квадрата и 2 правоъгълника. В средата образувай кръг, който ще засадим напролет с теменужки. Квадратите трябва да имат страни, дълги по 5 метра, а пък правоъгъл...

Но момчето го прекъсна с плач:

— Дядо Тънконос, ти пак ми даваш задачи! Не мога, не мога! Аз получих двойка на тия уроци за квадрата и правоъгълника. Ама ти не разбираш ли, че не ми даваш работа, а все задачи за решаване!

— Мое глупаво момче — каза дядо Тънконос и го погали по рошавата главица, — не можа ли да разбереш, че всички работи, които съществуват на тоя свят, са все задачи, които хората трябва да разрешат? Ето погледни моята къща. Тя също е една задача, но вече решена. Най-напред архитектът я е начертал на хартия, след това

инженерът е пресметнал колко желязо е нужно, на каква дълбочина да се изкопаят основите; техниците пък са пресметнали колко тухли са необходими, колко вар и пясък, колко дни трябва да работят зидарите и накрая — колко лева ще струва цялата постройка...

— Да! — извика момчето през сълзи. — Но аз видях, че ти много добре си живееш в тази къща. Нищо не работиш. Само плеснеш с ръце... и масата сама се подрежда, огънят сам се пали, ножицата сама те подстригва. Искам и аз така да живея — предметите сами да работят вместо мене.

— Ах, ти, мързеланко, та това е най-трудната задача за разрешаване. И аз работя над тая задача. Искам да накарам машините да изместят тежкия човешки труд. Огънят, който сам се пали — това е една задача, която съм разрешил с помощта на физиката и математиката. Само че аз не плесвам с ръце, а натискам едно малко бутонче, което ти не си забелязал. Каж ми откровенно, ти за какъв ме мислиш?

— За магьосник, за какъв друг?

— Виждаш ли? А пък аз съм един стар физик, който цял живот решава задачи. И тези задачи са толкова интересни, че ти си ги помислил за чудеса! Много задачи вече съм решил аз, много задачи са решили преди мене други учени. Затова нашият живот сега е по-добър, по-лек и приятен, отколкото преди много, много години. Но още много задачи трябва да разрешим, за да стане животът ни още по-хубав... Слушай, мързеливко, от задачите ти не можеш да избягаш, дори и накрай света да идеш. Ами си връзвай връзките на обувката и се връщай! Сядай и учи! Учи, мое момче, чак додето косата ти побелее и доде ти порасне брада, дълга до земята като моята!

И наистина момчето от нашата улица се завърна. Сега то ходи с радост на училище, решава задачите във всички сборници и получава само шестици. Затова още в началото на приказката аз ви казах, че на тоя свят стават много чудни неща. И какви ли още чудеса има да видим, когато това момче и неговите връстници пораснат и почнат да решават трудни, до днес нерешени задачи!

АНАСТАС ПАВЛОВ

ШАРЕНОТО ЧОВЕЧЕ

Когато шареното човече дошло на този свят, даже черните котки били сиви, а да не говорим за сивите котки — те си били такива, но си представяли, че кой знае какви са били.

А човечето се спряло и се чудело накъде да тръгне — всичко било толкова сиво, че нищо не се виждало. Сивият път бил точно пред човечето и сивите поляни, и сивата гора, ала то си мислело, че това пред него може и да е блато.

— Хей, шарено човече! — чуло се тънко гласче.

— Кой писука?

— Аз, пилето.

— Къде си ти?

— Ето съм! Шарено човече, дай ми мъничко кафявичко за крилцата. И мъничко червеничко за опашката. И съвсем, съвсем мъничко жълто за човката.

— Добре. Вземи си, колкото ти трябва.

Пилето си взело по мъничко от цветовете. Полетяло нагоре, нагоре, много нагоре. Изведнъж се чуло „даннн“ и малкото пъстро пиленце паднало и записукало:

— Ох, шарено човече, виж каква цицина ми излезе на главата. Ударих се в слънцето. Моля ти се, дай малко синичко за небето и малко златничко за слънцето...

— Лесно е да се каже „малко синичко“ — с толкова малко могат да се направят две сини очички, но цяло небе? И шареното човече си дало всичкото синьо и всичкото златно. Небето се вдигнало високо, много високо. Блеснало слънцето.

Тогава дошла сърничката.

— Шарено човече, хайде кажи ми, кое е трева и кое е камъни? Зъбите си ще строша, ще умра от глад.

— Това е много лошо! — казало доброто човече.

Погледнало се и си рекло:

— Дадох си синьото, дадох си златното, но имам още много цветове. Ще дам зеленото на тревата.

И вече не чакало да го молят. Нашарило цветята: червени, жълти, виолетови. А някои и сами си взимали. Един папагал си взел от всичките цветове, а всички други папагали направили същото.

— Аз искам да съм чисто беличка — казала зебрата и си взела от бялото. — Не, черното ще ми отива повече.

Бяла, черна, бяла, черна — станала на черти.

Вървяло човечето по света и целият свят ставал пъстър и радостен. Когато го срещнало момиченцето, доброто човече имало съвсем малко от цветовете и само от розовото имало повече.

— Шарено човече, дай ми малко цветове! — помолило се момиченцето.

— Вземи ги всичките — казало човечето.

И изведнъж останало без цветове, изчезнало.

А розовото момиче затанцувало от радост. Поискало му се за благодарност да целуне човечето.

— Шарено човече! Хей, шарено човече, къде си?

Изтичало до цветята.

— Мили цветя, не видяхте ли едно шарено човече?

— Виолетово като мене ли? — попитала виолетката.

— Червено като мене ли? — попитала розата.

— То беше синьо — казало небето.

— Не, то беше златно — казало слънцето.

Натъжило се момиченцето. Уплашило се. Ами ако светът отново стане сив?

Не тъжи и не се страхувай, розово момиченце! Ако светът отново стане сив, пак ще дойде едно шарено човече, за да му даде всичките си цветове.

ЗДРАВКО СРЕБРОВ
МАЛКА ПОВЕСТ ЗА ПТИЧЕТО, СЕМКАТА
И МЛАДАТА КРУША

ПЪРВА ГОРСКА ПРИКАЗКА

Едно черно птиче с жълтеникава човка и жълти крачета, не много голямо, но не и малко, кацна на старата круша.

Старата круша беше на сто и една години. Плодовете ѝ бяха обрани през лятото. Само една жълта крушка беше останала, затулена в шумата ѝ като кадънка.

Черното птиче заскача пъргаво от клон на клон, обърна се на една страна, после на друга, разперило опашчица като метличка. Златно огънче трепна в очите му — беше от есенното слънце! Птичето радостно изчурулика:

— Тю-тюк, чи-чи-чири, чик-чик, трулю-люк, чи-чи-чи.

То видя жълтата крушка на старото дърво — може би оттам идеше и радостта му.

С жълтеникавата си човка птичето клъцна сладкия плод, захапа късче от крушката. Една бистра капка се свлече по перушината на гушата му. То леко се отръска, наведе се и политна към близката габърова горица. В края на гората, на мъхесто камъче, което едва се подаваше от тревата, черното птиче постави късчето от зрялата крушка.

— Тю-тюк, чи-чири, чик, чи-чи... — отново изчурулика то весело, раздробил с човката си сладкото парченце, заобръща се насамнататък с разперената си опашчица като метличка и почна бързо и лакомо да гълта.

Боеше се може би някой да не му отмъкне храницата.

Една кафява лъскава семка от крушката изхвъркна изведнъж под човката му. Търкулна се по камъчето и потъна в малка копка в меката земя, където бе стъпвало голямо горско животно. Стъпката беше дълбока, когато валеше дъжд, на дъното ѝ се утаяваше вода.

Птичето не забеляза семката или не искаше да знае за нея. То напълни гушката си, изтри с крилце човката си, отръска отново перушинката си и изчурулика, вече по-кратко:

— Тю-тюк, чи-чири-чик... — стрелна се като захвърлена бучка пръст, издигна се високо-високо зад габъровата гора.

* * *

Кафявата лъскава семка остана на дъното във влажната стъпка. Над гората надвечер започна да вали тих дъжд. Мътно ручейче, потекло край корените на дръвчетата, свлече мека земя, окапали шумки.

Стъпката нагизна от водата, изравни се с пръст, затрупа се с шума и малката семка потъна вдън земя, притихна, спотаи се.

* * *

Дълга, дълга зима беше покрила със снежна покривка габъровата горица.

Една измършавяла катеричка се свлече по стъблото на високо дръвче до стъпката, където кафявата лъскава семчица се спотайваше под меката шума.

Беше ѝ студено, не обичаше зимата. Но лешниците, орехите, жельдите в хралупата ѝ, които бе събирала през есента, се бяха свършили. Катеричката беше гладна. И тя слезе на земята; помириса снега, запъпри с крачета. Светлият сняг я ослепяваше. Пръснаха се по гърдите ѝ ледени иглици, бял снежен пращец се полепи по муцунката ѝ. Тя потреперя, сви горната си устна, два предни зъба като теслички се лъснаха — по-лъскави от безценни камъчета. Но семката тя не намери!

Под бялата снежна покривка на топло, в меката земя, семката остана в копката цяла-целеничка до края на зимата.

Гладната катеричка се покатери пъргаво по стъблото на габъра, праметна се по клоните, запрехвърля се от дърво на дърво по-дълбоко в гората. Дългата ѝ мъхната опашка събаряше снега от клонките.

Една ледена шушулка, голяма колкото дръжка на камшиче, тупна върху гръбчетата на две зайчета, сгущени под снежен храст едно до друго. Те се топлеха и си приказваха за било и небило, свиваха

муцунките си, надлъгваха се! Изплашени от шушулката, скочиха като попарени. Първото зайче побягна на изток към горната гора, другото на запад — към долната гора. Една шарена сврака-присмехулка врътна опашка и изкрещя подире им:

— Бягайте, бягайте, хей! Белите великани събарят гората... Триста вълци точат зъбите си на мермер камък за кожата ви!...

* * *

През планината от юг духаше добрият стар вятър. От очистеното небе през светналите клонки в горичката навлизаше пролетно слънце. Снегът се затопи, потекоха на разни страни мътни поточета. Гората почна да шуми, да шушнат в нея сто млади и добри ветрове.

Ден след ден напъпилата гора се разлисти, спуснаха се по леските реси като котешки лапички. Разпукнаха се цветове, поникнаха нови треви, бурени. Пойните птичета напълниха гората. Зажужукаха диви пчели с мъх по крачетата, по коремчетата. Запълзяха бръмбари, запрелитаха мушици, пеперуди. Ниско в дола, над рекичката, полетяха водни кончета с крилца от тънка коприна...

От гората закука кукувица.

Три бабички, тръгнали за млада коприва, се спряха на припек покрай гората — да слушат. Заброиха на пръсти: колко години ще живеят? Броиха, броиха... до три — сбъркаха! Бяха забравили да броят...

Беше дошъл април и в Зелената планина, и в Синята планина. В габървата горица гугукаха гълъби...

* * *

И един ден там, дето кафявата лъскава семка се бе търкулнала в стъпката на голямото горско животно, от меката пръст под гнилите шумки изскокна на бял свят млада фиданка. Поникна тя в затоплената влажна земя от кафявата лъскава семка, далеч от майка си — от старата круша, хубава, стройна, жилава...

Така черното птиче с жълтеникавата човка и жълтите крачета пося, без да иска, покрай габървата горица младата круша. Докато дръвчетата наоколо да разберат какво става, тя се източи, порасна като момиченце, със зеленикаво гладко стъбло, с разперени клонки, окичени с кръгли листенца.

Тъй хубаво почна животът на младата круша в края на габървата гора — в ранната пролет! И добрият стар вятър запъпра в

младата ѝ коронка от сутрин до вечер, а стоте млади ветрове засвириха в клоните ѝ със сто медени, сребърни свирки...

Какво се случи по-нататък с младата круша? Това ще научите в тази повест от втората горска приказка, която следва след първата.

ВТОРА ГОРСКА ПРИКАЗКА

Пак беше дошъл април в края на габъровата гора, където черното птиче с жълтеникава човка и жълти крачета изяде късчето от сладката круша. Вие помните, нали, какво стана с кафявата семка в стъпката на голямото горско животно? От нея беше изникнала малка фиданка. Колко пролети, лета, есени, зими бяха минали оттогава — знае ли някой? Много: една, две... повече!

Дръвчето беше пораснало — хубаво, стройно, с много, лъскави клонки, с разперена коронка. В нея добрият стар вятър пъпреше от сутрин до вечер, а стоте млади ветрове свиреха със стоте медени, сребърни свирки.

* * *

През нощта беше тихо. Спеше цялата планина. Звездите светеха на небето. Само ниско в дола пееше планинската рекичка, шумеше по праговете, слизаше, слизаше — бързаше да стигне равнината. Тя отиваше да напои житните блокове на стопанството, люцерните, ябълковите градини, лозята, доматиите, бостаните.

Спеше в голямата пещера и добрият стар вятър. Но кукувицата закука на ранина от клона на старата бука — събуди планината.

Скочи добрият стар вятър, протегна се от единия край на гората до другия, въздъхна. Заслиза от планината през папратите, смриката и зеления здравец — към габъровата гора, в края на която растеше младата круша. От небето светеше златното слънце. Два бели гълъба се връщаха от село, отлитаха към гората.

Затоплиха се клонките на крушата, разпукнаха се китчиците с цветните пъпки. Цъфна младата круша, покри се с бял цвят от горе до долу, заприлича на облаче. Тогава крушата разбра, че е хубава. Огледа се наоколо — към горичката. Никъде не видя дръвче с толкова хубава бяла премяна. И от голяма радост изведнъж ѝ се дощя да проговори...

В това нямаше нищо лошо. Всички дървета, билки, цветя, птички, калинки, пчелици, мравки от край свят се бяха учили да говорят. Всяка на своя език. Дали те се разбираха помежду си, не мога да ви кажа. Но добрият стар вятър разбираше езика им. Спираше се до тях, слушаше ги какво приказват, какво искат, от какво се страхуват. Понякога им шепнеше хубави думички, а друг път ги мъмреше и съветваше. Всички го познаваха, обичаха го, но се страхуваха от него. Бояха се от гнева му когато е сърдит, когато се разлудува из планината.

И тъй младата круша поиска да проговори и проговори.

Вятърът се заслуша в нея, пошепна й нещо, помилва я — разбра я.

Какво му каза крушата?

Аз седях на камъка в края на горичката, гледах цъфналата млада круша, цялата в бяло като бяло момиченце с бяла блузка, с бяла поличка, с бяла шапчица, с ръкавички, стъкмена, накичена като за голям празник. Радвах й се. Тогава вятърът ми прошепна на ухото какво му приказваше крушата:

— Тя иска да порасте още: висока, висока. Да разпери клонките си над габъровата горичка. Всички да я видят колко е хубава и най-много — слънцето. Не иска да е малка... След туй й се ще да се накичи още повече: китчица до китчица от бели цветчета, такива, каквито ги няма нийде другаде по света. И да светят денем и нощем като звезди. Побели, по-светли, по-едри от звездите. Всички да й се радват, да й се чудят, да я обичат — да няма по-хубава от нея в гората, по планината, нийде другаде — по цялата горна и долна земя — от изток до запад, от север до юг...

И добрият стар вятър поиска да се изпълни желанието на крушата. Издигна се той над гората на лакът, на два — на сто лакти. Завъртя се насам-натам. Нашироко се разшета от единия край на планината до другия. От Зелената планина до Синята планина. Докато се разбере какво става, от планината се спуснаха сиви мъгли и черни облаци. Понесе се хладен полъх над гората. Листата засушнаха. Птичките се умълчаха. А калинките се скриха под зелените шумки. Двата бели гълъба се спотаиха под стряхата на крайната къща в селото под планината. Тогава започна да вали. Валя ден и нощ, огизна габъровата гора. Намокриха се крилцата на птичките. Намокриха се и калинките. Само мравките останаха сухи — те се бяха скрили в

мравчените си къщички, в купчинките пръст до гората. И двата бели гълъба под стряхата.

А какво стана с крушката?

Сведоха се клоните ѝ от дъжда, свиха се цветчетата, увиснаха надолу. Изплашена, заплака тя с едри сълзи. Закапаха от клонките, от цветните китчици сълза след сълза: една, две... хиляда.

— Сега какво ще стане с мене? — завайка се крушката. — Отиде ми бялата премяна. Съвсем се измокрих. — А сълзите се стичаха като ручейчета по лъскавата кора на стъблото ѝ. Достигаха до коренчетата. Попиваха, попиваха.

— Удавих се. Нищо не остана от мене, от хубостта ми — плачеше с голяма скръб младата круша.

Едно синьо синигерче с жълта гушка и черна опашчица се криеше в клоните и. Съжали я. Попита я:

— Чур-цюр-псиит-чиип. Какво-ти-е, какво-ти-е?

— Умирам, умирам, синигерче! Защо съм на тоя свят без премяна, без хубост!... Ох, по-добре да умра, да се затрия от лошия свят...

Но добрият стар вятър беше наблизко. Той се разхождаше из гората, газеше из мокрите бурени, по нагизналите мъхове. Чу той плача на крушката. Усмихна се. Проговори на себе си:

— Нали е младо — глупаво... бои се и от сянката си.

Изтегна се добрият стар вятър, дълъг, предълъг — от единия край на планината до другия, от Зелената планина до Синята планина. Задуха. Подгони облаците. Измете ги чак зад Зелената планина и зад Синята планина. Небето се очисти — синьо, високо, дълбоко. По-синьо, по-дълбоко от езеро. А слънцето огря планината, габървата гора, младата круша. Стана топло. В гората зачуруликаха птички. Двата бели гълъба полетяха високо, високо. Калинките и мравките изпълзяха пак на белия свят.

— Колко е хубаво! — засмя се младата круша през сълзи, които още капеха от клонките ѝ. — Светло, топло. — И тя разтвори китчиците си. Белите едри цветчета засветиха с листенцата си — по-светли, по-едри от звездите, както бе поискала крушката. Издигна се бялата ѝ корона над горичката. Погледна нагоре, погледна надолу. Погледна към слънцето. Беше пораснала още — с една педя, с две педи.

— Какво стана сега? — зарадва се младата круша. — И по-голяма съм, и по-хубава! От единия край на планината до другия, от Зелената планина до Синята планина аз съм най-хубавото дръвче. По-хубава от мене няма нийде-никъде...

А старият добър вятър, доволен, че е зарадвал младата круша, запъпри пак в бялата ѝ корона и от планината се спуснаха стоте млади ветрове, засушнаха в цветчетата, засвириха в клонките със сто медени, сребърни свирки.

Какво се случи по-нататък с младата круша? Това ще научите в тая повест от третата горска приказка, която следва след втората.

ТРЕТА ГОРСКА ПРИКАЗКА

Ние оставихме младата круша в края на габъровата гора — пораснала, хубава. Тя разтваряше китчиците си на топлото слънце. Венчетата им светеха — по-едри, по-светли от звездите. От цветните чашки излиташе сладък мирис.

* * *

От единия край на планината до другия, в полите на Зелената планина и на Синята планина, където растяха акациеве горички, бяла липа и чер бор, се простираха пчелините на стопанството. С деветдесет и девет сини кошера и с хиляда и една восъчни пити. В пчелините, в кошерите живееха пчелите. От изгрев-слънце до залез-слънце те събираха във восъчните пити мед, по-сладък от който няма нийде другаде — нито на горната земя, нито на долната земя.

Добрият стар вятър и стоте млади ветрове рано сутринта отнесоха сладкия мирис от цъфналата крушка до пчелините на стопанството.

И тогава стана чудото!

От единия край на планината до другия, от Зелената планина и от Синята планина тръгнаха едно по едно, едно след друго пчелици, мушици, бръмбарчета...

Докато крушката разбере какво става, те я нападнаха цялата. Запрехвъркваха от китчица на китчица, от цвят на цвят, от венче на венче. Вмъкнаха се в цветните чашки — запяха, забръмчаха с хиляда и едно златни вретенца...

— Какво е туй? Каква е тази страшна хвърката чета? — уплаши се младата круша. — Сега вече светът ще се свърши. Цветче няма да остане от премяната ми. Къде си, мило синигерче, да ми помогнеш?

— Чур-цюр... пчик-дипчик... сюйт-сюит — обади се от най-горното клонче синигерчето. — Тук съм и не съм тук!... Тук съм, ама

отивам в гората — да мътя! Малки пиленца ще си отгледам. Дванадесет на брой. Сега нямам време, дръвченце. После ще дойда — да ти помогна... Чип-чик... Сюит... Тук стой — от нищо не се бой.

— Ще ми помогнеш!... Ох, кога ще е то? На куковден!... Когато ме изядат цялата. Когато светът се свърши — заплака с пресъхнало гърло младата круша.

Но светът не се свърши. Пчелиците, мушиците, бръмбарчетата не изядоха премяната на младата круша. Сутрин идваха на ранина, надвечер си отиваха. Пъхаха се в цветните чашки, виреха коремчета, гъделичкаха с крилца, с хоботчета тичинките. Пиеха сладък сок, бръмчаха със сребърните си вретенца. И младата круша се успокои. „Нищо лошо няма да ми се случи“ — мислеше тя вечер, когато заспиваше.

Но лошо се случи един ден. Дойде кой знае откъде — от невиделица.

— Светът се свършва вече!... — горко плачеше една сутрин, на ранина, младата круша. — Като сираче оставам — гола, опърпана. Изядоха премяната ми тези лоши пчелици, мушици, бръмбарчета... Никой няма да ме обича така грозна-грозница.

Какво бе станало?

Белите листенца от цветните китчици на крушката бяха опаднали до едно. Цветчетата се бяха опрашили. Наоколо земята беше побеляла, сякаш сняг е валил през нощта. Върху тях капеха сълзите на горката оголена крушка една след друга, сълза след сълза.

Дремеше под най-високия връх на планината добрият стар вятър. Чу той плача на дръвчето. Погледна нагоре, погледна надолу. Дигна дебелите си вежди. Прозина се, протегна се.

— Добре спах — промърмори той с дебел глас. — Сега на работа!...

Една сойка, която чистеше с човка крилцето си, се изплаши. Изкреця и отлитна презглава към долната земя — да разкаже на дивите зверове, че от планината слизат сто лами. Те идват да глътнат цялата земя, да изпият реките и моретата. Светът се свършваше!...

А добрият стар вятър заслиза по кози пътеки, през папрати, горски треви, боровинки и смрика. Свлече надолу подире си мирис на здравец, на мащерка, на борови клонки. Залюля върхарите на гората.

Стигна до габъровата горица, до крушката. Домъкна грамада от тъмни облаци. Задуха.

По всички страни се разлетяха бели листенца като снежинки. Нашариха тревицата покрай горичката. А от облаците рукна пороен дъжд. Валя той ден и нощ и на другия ден — до пладне. Ручейчетата отнасяха белите листенца, събираха ги на купчинки в дъждовните вирчета...

Горчиво плачеше младата круша. Не заспа цяла нощ. Светът се свършваше!... Едно цветченце не бе останало от бялата ѝ корона. Само млади листенца се зеленееха по клоните ѝ и едри сълзи по тях светеха като мъниста.

Но на другия ден добрият стар вятър разгони облаците. От единия край на планината до другия, от Зелената планина до Синята планина се изви дъждовна дъга със седем бляскави цвята. Спусна се тя до долната земя да пие вода от реката. И никое момченце не смееше да мине под нея — да не стане момиче!

Тогава слънцето огря цялата планина, огря и младата круша. И... стана второто чудо.

Там, дето по-рано цъфтяха цветчетата, кичур до кичур, по клонките на крушката сега се гушеха между младите листа срамежливи дребни плодчета.

— Ох, какви обички ми пораснаха! — разтуптя се от радост сърцето на младата круша. — На всяко клонче по двенки, по тринки...

Те бяха повече, но крушката знаеше да брои до три. — Но това са моите мънички рожбици! — изведнъж се сети, цялата изтръпнала от щастие. — Ох, колко ми са мънички — зашепна младата майка. — Защо не ми са големки — като, като... кратунки!

Усмихна се добрият стар вятър под мустак. Имаше си нещо наум. Но нищо не каза. Раздуха и последните облаци зад Зелената планина и зад Синята планина. Само едно облаче остана, кацнало на най-хубавия връх, на Марагидик, като бял гълъб. То обещавахе мир на земята!...

Какво се случи по-нататък с младата круша и с мъничките ѝ рожбици? Това ще научите в четвъртата горска приказка, с която завършва и малката повест.

ЧЕТВЪРТА ГОРСКА ПРИКАЗКА

Когато бялото облаче от Марагидик обеща мир на земята, от коренчетата на младата круша потекоха земни сокове. Те отиваха през стъблото, през клонките, по вейките към младите листенца, към зелените обички. Идваха от влажната земя край горичката, от стопилия се сняг, от дъждовните ручей, от черния чернозем. Това беше храната на младата круша, на пресните ѝ листенца и на мъничките ѝ рожби.

Мина денят, мина нощта. Минаха два дни — неделя. И младата круша забеляза, че рожбите ѝ порастват все по-големи, все по-хубави.

— Да ми растат, да ми пораснат! — радваше се тя. — Още по-големи, още по-хубави, като птиченца. Като кадънки-белошийки, като синигерчета-жълтошийки. Още, още по-големи, като, като... кратунки!

И добрият стар вятър, бащата на стоте млади ветрове, докарваше и разпъждаше облаците. Валяха дъждове, печеше слънце — от единия край на планината до другия, над Зелената планина и над Синята планина. И над габъровата горица, покрай която растеше младата круша. Крушките едрееха с всеки ден, с всяка нощ. Лек руменец полази по бузите им...

Но тогава (кой знае откъде — от невиделица) пак дойде лошото.

Наедряха крушките, както младата майка ги искаше: като птичета, като кадънки-белошийки, като синигерчета-жълтошийки. И още по-едри — като... кратунки. Една, две, три — повече: хиляда жълти крушки с руменец по бузичките.

Сгърби се младата майка. Огънаха се клоните ѝ от рожба. Тревожно затупка сърцето ѝ, но не смееше да се оплаче. И тогава дойде лошото.

Една сутрин на ранина, когато добрият стар вятър се спусна от планината със стоте млади ветрове — тръгнаха да веселят света, — нещо изпраця. Приболя я младата майка, сякаш някой с брадва я тупна. И един големичък клон, натежал от наедрели крушки, увисна чак до оросената трева. Прасна, строши се... Само на една жилчица остана — да се крепи на нея.

Счупеният клон лежеше с вейките си на земята до габървата гора. Един стар заек с побелели вежди, заврян в тръните, уплашено подскочи, побягна като попарен с навирена сива опашчица. Спусна се към долната земя да разкаже на дивите зверове, че светът ще се свършва.

— Отидох, майчице, затриха се рожбите ми! — изпъшка изплашено младата круша. — Кръстът ми се пречупи, преви се снагата ми, без ръце останах... Сега вече светът се свършва! Нищо няма да остане от мен и от дечицата ми. Къде да ида, кого да моля за помощ?

А добрият стар вятър не искаше сякаш да чуе плача на младата круша. Весело се спущаше от високите върхове до дълбоките долове. Залюляваше гората. Пъпреше в папратите, в смриката, в малиновите храсти. Газеше из ливадите, слизаше до стопанствата, до селата с новите обори, с новите къщи. Разнасяше мирис на здравец, на бял равнец, на комунига, на зрели малини...

Стигна чак до лъките, покрай реката.

Тук децата от летния лагер играеха на прескочикобила. Пускаха параходчета във водата, правеха палати, заводи от пясък и глина.

Достигна горският мирис до нослетата на децата. Разтичаха се те. Захвърлиха параходчетата. Изоставиха палатите, заводите. Докато ги видиш, домъкнаха торбички, кошнички. И като юнашка чета полетяха към гората.

От гората идеше най-сладкият мирис — на зрели горски малини.

И тогава стана третото чудо.

Тия, които бяха дотичали първи до края на габървата горичка, видяха огънатата от плод млада круша. Клоните ѝ със зрели крушки докосваха тревицата.

— Е-хей!... Хе-ооп! — развикаха се децата по селски и по градски... — Насам-насааам!... Цяла круша — със зрели круши... Вижте как се гуши. С жълти круши като менгуши.

Старата зайка с посребрената козина, която дремеше също в трънките, уплашено подскокна. Хукна и тя през глава към долната земя — да съобщава на дивите зверове, че светът се свършва.

А докато младата круша разбере какво става, пъргавите детски ръце обраха клоните ѝ. Напълниха торбички, кошнички, джобчетата, пазвите. Много бяха крушките, сладки бяха! От всички страни се протягаха бели и мургави детски ръчици, изподраскани, изпоцапани със зелен млечок, с малинов сок. Късаха, отхапваха от узрелите плодове. И докато разбереш, отлетяха като птиче ято към ливадата покрай реката. А счупения клон отмъкнаха със себе си.

Олекнаха клоните, изправи се прегърбената млада круша — отново стройна, висока, като млада невеста. Зашумоля със зелените си листенца. А на върха ѝ остана само една жълта крушка.

Да плаче ли, да се радва ли? Обърка се сърцето на младата майка. За първи път виждаше толкова весели детски лица. Такива мургави и руси главици. С очи като звезди. С уста и бузи като малини. Гласовете им по-чисти и по-ясни от гласовете на птичките — и на синьото синигерче, и на кадънката. Не ѝ досвидя на младата круша за крушките ѝ, децата ѝ харесаха. Обикна ги повече от птичките. Въздъхна с олекнало сърце:

— Всичко е хубаво! Светът не беше се свършил!

Тогава от високата гора довтаса черното птиче с жълтеникавата човка и жълти крачета. То кацна на младата круша. Огледа се нагоре, огледа се надолу. Повъртя опашчица като метличка. Видя останалата на клончето зряла крушка и заби човчица в златния плод.

Домъчня ѝ може би на младата майка. Заболя я за последната ѝ рожба. Порони едра сълза. Сълзата капна на гърба на черното птиче. Стече се по крилцата му. То трепна, отръска се (не обичаше сълзите!) и отнесе сладката хапка покрай голямата гора, нагоре в планината.

От човчицата му пак излетя кафява семка. Търкулна се в изровена браздица от оттекло се дъждовно ручейче. Спотаи се сред меки окапали листа, влажна миризлива земя. Скрито-покрито.

Ще поникне ли от нея нова фиданка? Или ще я изпъпри в края на зимата огладнялата катеричка?

Това никой сега не може да каже.

А от гората задуха добрият стар вятър, сподирен от стоте млади ветрове. Зашушнаха, зашумоляха върхари, бурени, билки, заговориха на сто свои езика. Младите ветрове засвириха със сто медени, сребърни свирки...

* * *

Свечеряваше се, птичките се прибраха в гнездата си, двете зайчета се сгушиха в тръните. Заспа най-последно и младата круша.

И засънува тя през нощта хубави сънища. Сънуваше своите сто и една пролети, лета, есени.

Виждаше се всяка пролет накичена с кичури бели цветчета — по-едри, по-светли от звездите. Виждаше и рожбите си през лятото, пораснали като кадънки-белошийки, като синигерчета-жълтошийки. Като... кратунки. Виждаше белите и мургави детски ръчици, изподраскани, изпоцапани със зелен млечок, със сок от горски малини. Гласовете им по-ясни, почисти от песните на птичките. Сега те бяха най-хубавите ѝ приятели!...

— Светът вече никога няма да се свърши — прошепна насън младата круша. — Светът е хубав.

— Чур-цюр... чик-дипчик... сюит... Така си е, така си е — обади се от гората синигерчето, което дремеше самичко в гнезденцето си. И неговите рожби — дванадесет на брой — бяха изхвъркнали по белия свят.

А над Зелената планина и над Синята планина изгря пълният месец. И над най-хубавия връх, на Марагидик, близо до месеца кацна пак бялото облаче, като бял гълъб. То обещаваше мир на земята! Месецът го позлати — стана цялото от злато...

И тук вече свършва четвъртата горска приказка, млади читателю. Свършва и малката повест. Написах я за тебе, когато ти спеше в най-сладкия си сън — на разсъмване. Когато зорницата се спущаше с белите си лъчи над планината.

ЕМИЛИЯН СТАНЕВ

КЪЩИЧКА ПОД СНЕГА

Дойде есента. Заваляха дъждове. Задухаха ветрове. На заека му омръзна да студува. Доця му се под покрив да живее. Тръгна из гората да дири подслон.

Стигна до един стар дъб. Почука на кората веднъж, дважд и попита:

— Живее ли някой тук? Аз търся дом!

Отвори се една вратичка. Показа се главичка. Катерицата помисли и каза:

— Направи си в дъба къща. Ще ми станеш съсед. Ще живеем в дружба занапред!

Заекът я послуша. Задраска с нокти, загриза със зъби — дупка ще дълбае, в дъба ще живее.

Не щеш ли, наблизо кацна Сойка. Видя Зая, закрепця. Сто свраки събра. Нападнаха заека. Прогониха го от дъба.

Тръгна Зайо омърлушен из гората. Разбра — в дърво не се живее. Ще трябва другаде да се подслони. На някое скрито място, де няма зверове, де няма врагове. Вървя, вървя, пред къщичка се озова. Почука на вратата веднъж, дважд и попита:

— Живее ли някой тук? Аз търся дом!

Излезе Ежът. Покани Зая жилището да разгледа, отвред да го огледа.

Вътре топло и приятно. Ни вали, ни духа. Сладко може да се спи. Всякакви удобства — постели меки, килимчета и дюшеци.

Ежът нагости Зая. Съвет му даде:

— Остани при мен. Ще живеем братски в мир!

Остана Зайо при таралежа. Живя с него ден, два, три. На четвъртия дойде Лисана. Разби вратата. Събори стената...

Ежко се сви на кълбо, покри се с бодли. А Зайо изскокна вън като стрела...

Заподскача из гората. Размишлява:

„И такава къща не е за мен. Трябва да диря здрав дом. На някое скрито място, де няма зверове, де няма врагове.“

Насреща му пещера тъмнее. Почука на скалата веднъж, дважд и попита:

— Живее ли някой тук? Аз търся дом!

Отвътре се обади глас:

— Влизай без покана. Бъди ми гост!

Горската сова замижа с едното си око. Изслуша мъдро Зая и отвърна:

— Живей с мен. Аз прекарвам тук по цял ден!

Остана заекът в пещерата. Живя ден, два, три. На четвъртия пристигна Мецана. Зарева, размаха страшни лапи. Глава замята. Прогони ги, па легна да спи сама...

Разбра Заяо — и в пещера не се живее. Ще трябва свой дом да си строи. На някое скрито място, де няма зверове, де няма врагове. Вървя заекът, вървя. Цяла нощ го дъжд валя. Осъмна в дола. Гледа — здраво жилище в брега.

Почука на стената веднъж, дважд и попита:

— Живее ли някой тук? Аз диря дом!

Дебелият стопанин се показва. Изслуша Зая. Почеса се по тила, па отсече:

— Не влизай! Не нанасяй смет! Вземи от мен съвет. Направи си дом ей там в брега. Копай, сложи основи! Забий подпори и гради зид по зид!

Послуша заекът язовичия съвет. Залови се на работа. Стаичка изгради. Прозорец й постави. Издигна комин. Тавана обкова. Сред стаята сложи стара гъба вместо маса. Столове нареди, дома си подреди. Паякът му изплете завеска. Горската мишка коренишка килим му изтъка. Кълвачът издяла закачалка, проби ключалка.

Заживя Заяо щастлив. Живя седмица, две, три. А на четвъртата се случи беда. В къщи се вмъкна Порът, стар разбойник. Нападна Зая на кревата. Сънят му прекъсна. Половин ухо му откъсна...

Отърва се заекът, но остана без дом. Избяга пак в гората. Мисли, разсъждава:

„Добре, че влезе Порът, а не Лисана... Скрито място трябва да се дири, де няма зверове, де няма врагове.“

Не щеш ли — напреде му селце.

Примъкна се Зайо край един плет на сушинка. Гледа — зад плета колиба. И хубава, и здрава. Почука на вратата веднъж, дважд и попита:
— Живее ли някой тук?

Домакинът изръмжа, излая. Погна грозно Зая. Гони го по баири и рътлини. Най-сетне му омръзна да лае. Остави го, в селцето се върна.

Зимата дойде, сняг завая. Вредом побеля. Остана заекът без подслон. Легна под един трън в полето. Зъзне, размишлява:

„Сега накъде? Навсякъде зверове, навсякъде врагове... Разбра се — ще се мре!“

Поплака си заекът, поплака, па заспа от умора под тръна.

През нощта снегът валя, валя. Затрупа гори, затрупа поля. Навред насипа, и тръна засипа. Събуди се заекът. Що да види? В бяла къщица лежи. С бели стени, с бял таван, от никого не кован. Няма маса, стол, ни печка. Няма дори вратичка. Но вътре топло, светло. В къщичката нито вее, нито духа.

Зарадва се Зайо. Зашъта.

Направи си под снега врата. Душник в покрива издълба. Ледени стъкла постави. Нищо не забрави. Па се разположи в своя дом. Нощем скита за храна, сутрин се прибира. Следите си крие, никой къщата да не открие. Така доживя до пролетта, на скрито място, де няма зверове, де няма врагове...

АСЕН БОСЕВ

ПРОЛЕТНА ПРИКАЗКА

Тих ветрец повя и рече:

— Ясна пролет иде вече!

Чу го ранното кокиче — мило белокрило птиче, щом го чу — и кукуряка разцъфтя из храсталака. Чу го още минзухара и зашепна на овчаря:

— Иде пролет разцъфтяла, посрещни я ти с кавала!

И по пъстрите баири старият овчар засвири.

Скача бистрото поточе, скача, пее и клокочи, а кавалът му приглася — кръшна песен се разнася.

Веселушката лисица ситно ситни ръченица, гледа рунтавата мечка и подрусва се полечка. Па се хвана за играта Зайо Байо от гората. Рипа, скача като булка пъргавата невестулка. Катеричката юнашка вири дългата опашка.

Еква горската поляна от играта разлюляна...

Надойдоха китни дружки — тъмнооки теменужки, надойдоха минзухари, техни весели другари.

Радостна от веселбата пъпчици разви гората и от всеки клон надвесен се разнесе птича песен.

Както с трепет някой гледа сватба в двора на съседа, тъй и Слънчо се навежда и зад хребета поглежда тая веселба в гората — ръченицата, хората. Веселбата му хареса, та отиде да калеса по обичаите хорски гости от страни задморски.

В тоя край така познат щърк пристигна като сват, а под родните стрехи лястовиците-снахи долетяха неусетно, зачирикаха приветно. Кацнала на млада бука, кукувицата закука, сойка се разшета първа като весела свекърва. Славейт — певец чудесен, пък закърши звънка песен и разцъфналата круша го унесено заслуша.

Нивата си бодна пак китки алени от мак и на слънце за орача почна да пече погача.

ЙОРДАН РАДИЧКОВ ЗА КАКВО СЕ КАРАТ ЖАБИТЕ

Поповата лъжичка живееше в една много хубава локва. Тя си плуваше по цял ден, гмуркаше се, подскачаше, играеше си. Около нея имаше много жаби, те спореха помежду си, надвикваха се, но поповата лъжичка не им обръщаше внимание. Пък и тя бе много мъничка, за да се интересува за какво се карат жабите; нека се карат, тяхна си работа! Ние си имаме цяла локва и много хубава опашка, затуй не трябва да обръщаме внимание на жабешката врява — тъй си мислеше поповата лъжичка и си играеше в локвата.

Един ден тя реши да излезе на брега на локвата. Бяха ѝ пораснали вече крачета, можеше да се поразходи и по сушата. Щом изпълзя на брега, тя се огледа в локвата и видя, че ѝ няма опашката.

— Къде ми е опашката? — попита поповата лъжичка.

Но жабите не ѝ отговориха нищо, а продължиха да се гмуркат в локвата и да се карат помежду си. Някои пък правеха от брега такива големи скокове, че свят може да ти се завие.

Поповата лъжичка тъй и не разбра къде ѝ е опашката. Тя не знаеше, че е пораснала вече, че е станала жаба и че жабите нямат опашки. Как тъй преди имаше опашка, а сега няма опашка! Сигурно е останала в локвата. Като реши, че опашката ѝ е останала в локвата, младата жаба скочи от брега. Започна да се гмурка и да обикаля, стигна чак до дъното, разрови там тинята, но не намери нищо. Всички жаби се мятаха из локвата, ровеха тинята по дъното, излизаха на повърхността, колкото да вземат въздух и пак се гмуркаха. Беше такава голяма мътилка, че нищо не се виждаше наоколо. Нашата жаба се ядоса, почна да се кара на другите жаби да не мътят толкова много водата, но като се послуша, разбра, че и другите жаби ѝ викаха същото и всяка крещеше в ушите на съседката си да не мъти толкова много локвата, че не може да си намери опашката.

Така жабите се караха до вечерта, прегракнаха от викане, но нито една от тях не млъкна. Всяка си искаше опашката и всяка си мислеше,

че опашката ѝ е останала в локвата. Макар и жаби, те много добре си спомняха колко хубави опашки имаха, когато бяха попови лъжички.

На другия ден пак продължиха караницата; караха се и през нощта и не дадоха никому да заспи. И на следващия ден направиха същото, и на следващата нощ, и през деня след нощта, и през нощта след деня, та чак до днес. И днес, ако минете край локвата, ще видите там жабите да вдигат врява, да се лутат из локвата, да ровят тинята по дъното и да търсят опашките си. Някои ще кажат, че жабите са глупави... Я си помислете, ако и ние имахме опашки и бяхме ги загубили, няма ли да ги търсим? Сигурен съм, че ще ги търсим и дори по-голяма врява ще вдигаме.

Хубаво е, че нямаме опашки!

КАМЕН КАЛЧЕВ

ПРИКАЗКА ЗА СЛЪНЦЕТО

Веднъж Марийка се разболя. Болеше я главата. Цял ден лежи в къщи — не поглежда дори през прозореца. Дълго лежа тя. Стана ѝ мъчно за дърветата, за жълтите лалета и шарените пеперуди и заплака. А отгоре, отвисоко, я забеляза слънцето — слънцето, което вижда всичко. Застана то до прозореца и потропа.

— Кой хлопа?

— Аз — отговори слънцето.

— Какво желаеш?

— Пусни ме при тебе.

— Защо?

— Да си поприказваме. Отвори прозореца!

— Мама ще ми се скара.

— Няма. Аз я питах.

Бутна слънцето прозореца и влезе в стаята, разпиля се, заблестя. Седна на възглавницата до главата на Марийка и започна да се смее от радост.

— Какво ще ми кажеш? — запита го тя.

— Дай да ти погаля косичката.

— Ще ме опариш.

— Не се плаши.

И слънцето погали косичката ѝ.

— Сега по бузичките.

И погали бузичките. А Марийка го пита:

— Какво ще ми разправиш?

Слънцето стана сериозно и каза:

— Цветята ми са сърдити.

— Истина ли?

— Да. И пеперудите ми са сърдити.

— Защо?

— Казват, че не съм искал да те излекувам.

— Нима ти можеш да ме излекуваш?

— Разбира се.

— Как?

— Това е тъй просто. Пускай ме всеки ден да влизам при тебе през прозореца. И аз ще ти разкажа приказки, които научих през време на моите далечни пътешествия.

— Но ако не ме излекуваш?

— Тогава никога вече няма да изгрявам.

И слънцето започна да ѝ разказва чудни приказки, а Марийка притвори дългите си клепки и заслуша. Разказваше слънцето за сините планини и бурните морета, за хората и животните, с които е разговаряло из своя път...

Марийка заспа. Дълго спа. А когато се събуди, беше вече здрава. Вън цветята и пеперудите шумяха. Шумяха и казваха:

— Слава на слънцето! Слава на слънцето! То излекува нашата Марийка! Слава!

АНАСТАС СТОЯНОВ

КРАТУНКАТА

Имало петима братя. Четиримата от тях били едри и снажни, а петият — дребничък като кратунка. Така му и викали. И това име толкова му подходило, че никой не си спомнял как бил кръстен.

Един ден снажните братя си рекли:

— Предстои ни дълъг път. Ще ни срещнат много хора. Защо ни е Кратунката, само да ни грози? Така сме си лика-прилика.

И не го взели със себе си.

Като стигнали до една дълбока река, най-старият брат се усмихнал:

— Видяхте ли, ако беше с нас Кратунката, трябваше да го носим на ръце.

На другата нощ влезли в една висока гора. Вторият брат рекъл:

— Представяте ли си да беше с нас Кратунката, щяхме да го изгубим в гъсталака. Дългият път е за високи хора.

Като свършила гората, започнали да се катерят по едни големи камъни. Третият брат не се сдържал и се обадил:

— Добре, че Кратунката остана вкъщи. Трябваше да го носим на гръб из този камънак.

Вървели, вървели, най-последно изгубили пътя. А наоколо — широко поле. Открай докрай, докъдето ти видят очите, само трева и ниски храсти. И нямало нито една височинка, за да погледнат от нея. Какво да правят? Само едно тънко високо дръвце стърчало, но който и да се опитвал да се качи, то се огъвало и той тупвал на тревата. Тогава четвъртият брат казал:

— Това тънко дърво може да издържи само най-малкия ни брат. Само Кратунката би се изкачил на високия му връх и би намерил пътя. Трябваше да го вземем с нас. Сбъркахме.

— Сбъркахме! — отвърнали братята и навели виновно глави.

ЛЕДА МИЛЕВА СИНЯ ПРИКАЗКА

Поя южнякът.

Две цветни семенца разбраха, че няма защо да се чака, и пуснаха тънки стебла.

Първото цвете погледна небето и дребните му цветчета станаха сини.

Второто цвете погледна слънцето и реши да си сложи голяма златна корона. После важно застана сред тихата поляна:

— Всичко хубаво е златно! — рече то. — Златно е житното зрънце, златно е ясното слънце, златно и аз съм, макар че името ми е Глухарче. А твоето име какво е, дребно синьо цвете?

— Не знам. Никой не ми е казвал...

Вечерта дойде една мравка:

— Тъмно е вече, а мравунякът ми е далече. Може ли да преспя при вас?

Златното глухарче се направи, че не чува.

Но синьото цвете прошепна:

— При мене ела и добре си дошла!

Мравката заспа под синьото цвете. И чудно! Цяла нощ сънува сини сънища. Сънува, че се къпе в потока — и потокът бе син. Сънува, че плува върху син листец по реката дълбока — и реката бе синя. Сънува, че седна в синя ракета и литна към небето — и небето бе синьо.

Сутринта мравката каза, че никога няма да забрави тази чудна нощ, тези сънища сини и непременно пак ще намине.

Цветето се усмихна:

— Довиждане, Мравке!

— Довиждане, Незабравке!

И цветето научи своето име.

За глухарчето всичко това не беше приятно. То мълчеше и ставаше все по-голямо и по-златно.

Един ден мравката отново дойде. И веднага попита:

— Нямах ли вече другарче? Къде е голямото златно глухарче?

— Няма го — отвърна Незабравката. — То се надуваше, че е златно. Но се случи нещо невероятно: глухарчето побеля, стана леко и южнякът го издуха!... Виж стеблото му само остана до моето рамо — една клечица суха...

— Няма да те оставя самичка! — каза мравката. — Ще живея при тебе. Денем ще се трудя, но всяка сутрин, щом се събудя, ще ти разказвам моите сини сънища, като малки сини приказки. Искаш ли?

— Как да не искам? — И синята незабравка погали с листенце своята вярна приятелка — умната мравка.

ЕМИЛ КОРАЛОВ

ЧАВДАРКИНАТА КАТЕРИЧКА

В ореховата гора светна ранната зора. Катеричката примигва сладко, сладко — и се вдигна. Поизми се със водичка в ореховата паничка, а подир това юнашки, дръпна своята дъщеричка за извитата опашка и за острите ушички:

— Хайде, ставай, мързеливке, ставай, мамина сънливке!

Малката очи отвори и сънливо отговори:

— Бр... студено ми е, мамо! Винаги ме будиш рано!

— Който, щерко, рано става, в работата той успява. Ставай, работа ни чака, ей гората се разплака, на, листата пожълтяха и навред се разхвърчаха.

— Нека дъжд и вятър духа, нашта къщичка е суха. Хралупите имат стрехи.

— Ала нямаме орехи! Вятърът таз нощ не чу ли колко много ни обрули? Трябва да ги съберем, та да има да ядем. И когато сняг натрупа, и във нашата хралупа да е пълно с зимнина, с вкусна, хубава храна.

Щом туй майката изрече, по клонака се завтече, а след нея дъщерята се промуши през листата. Тук изскокнат, там се свират, пресни орехи събират. А след тях в игра красива нависоко се извиват две опашчици дебели, пухкави като къдели. Те на вятъра се веят и на слънцето златеят.

Малката е много жива, много пъргава, игрива. Все се спуска надалече, гледаш — и я няма вече.

— Дъщеричке ти скоклива, надалеч недей отива! Лошо ще те сполети, ако не внимаваш ти! Тук е страшно без другар, ще те грабне някой звяр!

— Мамо, много си плашлива! Аз съм пъргава и жива. И каквото и да стане, никой няма да Ме хване!

Туй на майка си щом рече, опашанка непослушна пак във клоните се мушна и избяга надалече. Орехи тя уж събира, а пък де се

не навира! Рови, търси из листата, па се спусне на земята. Скача, бяга, ляга, става, все немирна, вироглава!

Но не скача дълго тя и внезапно изпищя. В миг една ръка човешка, много силна, много тежка, за опашчицата лека, за къделката ѝ мека, неочаквано я стисна.

— Помощ! — бедничката писна. — Мамо, мамо, отърви ме! Мамо, де си ти, спаси ме!

Щом чу своята дъщеря, майката от жал примря. И се впусна да спасява своята щерка вироглава. Но какво сама да стори, можеше ли да се бори със ловците, яки хора?

А в гората в този миг чу се весел детски вик. Във тревата под ореха катеричката държеха три усмихнати деца с развълнувани лица.

— Браво, Васко, браво, Саша, катеричката е наша! Много дълго тук се крихме, но накрай я уловихме!

— Вижте колко е красива!

— По гърба е тъмносива!

— А опашката кафява!

— И с мустаци! — викна Слава.

Радваха се те безкрайно. Поговориха си тайно и я пъкнаха в торба. Вътре цяла се побра. Щръкнаха навън ушички.

— Как е мила! — викат всички.

И засмени, с вик и песен, във торбата с лов чудесен, втурнаха се пак децата всички вкупом през гората.

— Днес щастливци ние бяхме! Хем си орехи събрахме, хем си заловихме жива катеричка тъй игрива!

А след тез деца засмени бедна майка нажалена сълзи рони, стене, тича — колко щерка си обича! Няма да я види вече, ще я отнесат далече...

Много дълго не вървяха лошите деца и спряха. Малка къща, двор със сливи и лехи с цветя красиви. Тук през малката вратичка втурнаха се вътре всички. Да ги следва бе опасно, ала майката нещастна чак във двора се провря и във сливата се спря. Разтреперана и бледна, през прозореца погледна. И горчиво пак заплака: „Щерко, щерко, що те чака...“

Вътре в стаята лежеше малко хубаво момиче. Че е болно то, личеше, бледно бе като кокиче. Ето викнаха децата:

— Гледай, носим ти в торбата катеричка опашата! С нея като се посмееш, скоро ти ще оздравееш!

Болната очи отвори и със радост проговори:

— Бедна катеричка, мила, как страхливо се е свила! Де я хванахте?

— В гората! — вкупом викнаха децата.

Болната я пак погали:

— Милата, каква беда! Колко много тя ще жали тук за своята свобода! Много ще се радвам аз да остане тя при нас. Но, другари, и без нея вярвам аз да оздравея, а пък колко ли обича тя на свобода да тича! Нека пак в гората иде, своята майчица да види!

И прозореца отвори, и я пусна в ширни двори!

Майка ѝ навън я чака. Щом през клоните я зърна, тя горещо я прегърна и от радост се разплака...

И попита тя петлето:

— Как се казва туй момиче, що възвърна ми детето? Цял живот ще го обичам!

Петльо наш крила разтвори, па ѝ гордо отговори:

— Туй момиче е Чавдарка, на животните другарка. Скоро пионерка стана и затуй е тъй щастлива. А пък колко е красива тя, когато е в премяна! Всякога е тъй добричка, както с твойта дъщеричка. Дето срещнете деца, и в най-малките селца, и в най-скромните къщурки, с връзки алени божурки като малката Чавдарка, смятайте ги за другарки. Никому те зло не правят и затуй се вредом славят!

ЛАДА ГАЛИНА

ПЪТЕПОКАЗАТЕЛЯТ, КОЙТО ИСКАШЕ ДА ТРЪГНЕ НА ПЪТ

Трите пътя се събираха при бялата чешма, която шуртеше над зелениясалите каменни корита. Най-дългият път идеше отдалече. Той беше черен, асфалтов и плиснеше ли летният дъжд, блестеше като огледален. Трептяха над него сенките на прелитащите птици и облаците, а тополите и трепетликите от двете му страни сплитаха върхари.

Вторият път беше белокаменен и идеше от селата. Когато конете чаткаха с копитата си по него, хвърчаха ситни искри. Дръвчета с посивели, напрашени листа растяха край канавките.

Третият път се губеше в полето. По средата му растеше трева. Зрели класове, метличина и макове се полюшваха над тъмните коловози. Къпиновите храсти бяха ожулени от колелата на талигите. По този път хората отнасяха плода от нивите. Те спираха до каменната чешма да наляят стомните си и да напоят добитъка. В пълните със сянка корита пускаха големи пъстри дини.

До чешмата стоеше пътепоказателят — мълчалив, на един крак. Двете му ръце сочеха белия каменен път и тъмния — асфалтовия. Ръката му, която беше протегната към големия път, беше по-дълга. Той стоеше с гръб към пътя, що идеше от нивите, но тукашните хора и без него знаеха всяка педя място в полето.

Пътепоказателят бе прочут мълчаливец. Ето защо бързивата чешма се учуди, когато веднъж чу неговия възглас:

— Причерняло ми е пред очите! Не ми стига, дете съм прикован на едно място, ами и да ме обиждат!

— Кой те обижда! Кой? Кой? — припя чешмата. — Каж ми, ще ти олекне. Издума ли някой мъката си пред мене, водата я отнася.

— Спомняш ли си синята лека кола, която спря тук преди час? С хората пътуваше и едно момче. Майка му му подаде бял краищник, а

то го захвърли в прахоляка. Как не го досрамя от жетварите, дето са превили гръб под слънцето! Нивката дори зарони зърна — заплака. После момчето дойде при мене и започна да ме сече със сабята си. Виж как ме е ожулило.

— По кой път тръгна синята кола с лошото момче? — попита чешмата.

— По асфалтовия. Аз им го посочих — нали такава ми е службата — да показвам правия път и на неблагодарниците.

— Ако бях тук преди малко, щях да го клъвна — наежи се един пепеляв полски врабец, дошъл при чешмата да накваси човката си.

— Щом си толкова храбър, настигни го и го клъвни — присмя му се бързокрилата лястовичка.

Тя бе кацнала на пътепоказателя и се кипреше с червената си забрадчица.

— Не мога да развивам голяма скорост — това ли искаш да кажеш! — переше се и не отстъпваше врабецът. — Като нищо ще ги настигна и ще клъвна по врата пакостника, но отгде да зная накъде са свърнали.

— Да, пътища много — отвърна примирително лястовичката, която не обичаше да спори е врабците.

— Има ли по кръстопътищата и други като мене? — попита пътепоказателят.

— Охо, колкото щещ, разперени в три-четири посоки. Но ти имаш само две ръце и ако нахлупят на главата ти някоя пробита сламена шапка, ще заприличаш на бостанско плашило — отвърна врабецът. Той най-много мразеше бостанските плашила.

— По всички пътища има пътепоказатели — каза лястовичката. — Асфалтовият път стига до морето. Там на брега, където той свършва, започват презморските пътища. Тях ги бележат параходите, които оставят след себе си светла дия в голямата вода.

— Нима в морето има показатели като него! — учуди се врабчето. — Та той и в селския вир ще потъне.

— Морските пътепоказатели се наричат компаси и фарове. Нашето ято, като тръгне за топлите страни, намира верния път и по други знаци — някое скалисто островче в морето, някое пристанище.

— Мисля си, когато хората отидат на Луната, дали ще поставят пътепоказател в края на Земята — да им сочи пътя за връщане — каза

тихо мъдрата костенурка.

Тя беше допълзяла до чешмата и подала главата си от шарената коруба. Нямаше по-учена животинка от нея. Ако хората захвърлеха някой вестник край чешмата, тя го примъкваше в хрусталаците и го прочиташе от край до край. Затова знаеше всичко, което става по Земята. Тя първа събщи вестта, че хората се тъкмят да отидат на Луната. Разбира се, никой не ѝ повярва, дори и птиците.

Пътепоказателят искаше да запита нещо, но костенурката прибра едно парче вестник и бавно се запъти към хрусталака.

След този разговор пътепоказателят дълго, дълго мълча. Но все си мислеше за далечните пътища и от вълнение потреперваше целият. Край него се изнизваха коли, пешеходци. Ту весели сватбари ще препуснат на окичени каруци, ту загрижени хора ще спрат край чешмата. Пътепоказателят много искаше да знае оздравя ли болното момиченце, което водеха в града, спечели ли състезанието колоездачът с жълтата фланелка, дете летеше пред цялата колона, но нямаше кой да му каже това.

— Всички отиват и се връщат, само аз стоя прикован на едно място! Тежка ми е службата. Иде ми да я напусна и да тръгна на път...

— Щом задухат големите ветрове, тръгни, тръгни! — отвърна му бърбата вода. Тя бързо вземаше решение, без много да му мисли.

Отминаха летните дни. В каменните корита на чешмата плаваха гроздови зърна. В полето се издигаше тънък дим — пастирчетата кладяха огънове из опалените стърнища и варяха царевица.

Рано една сутрин при пътепоказателя долитна лястовичката. Тя кацна на лявата му ръка, където най обичаше да си почива.

— Дойдох да ти кажа довиждане. Сланата попари полето. Отиваме в топлиите страни. Нашето ято се готви за дългия път.

— Отнеси много здраве и на моите братя в морето — фаровете — каза пътепоказателят.

— Напролет, като се завърнем, ще ти разкажа за фаровете и за презморските пътища — зачурулика лястовичката. — Как дълго ще я чакам тази пролет! Ще ми домилее за родното гнездо.

„Може да не се видим напролет“ — поиска да отвърне пътепоказателят, но се побоя да не наскърби лястовичката.

Отлетяха и лястовичките, и щъркелите, и жеравите. Врабците, мокри и омърлушени, се тулеха под листата на тиквите. В лошо време те им служеха вместо чадър. Кални локви покриха пътя, дето идеше от нивите. Тополите край асфалтовия път заприличаха на високи жълти свещи.

— Идат големите ветрове, идат, идат! — пееше водата.

Пътепоказателят потрепваше и си мислеше: по кой път да тръгне — по белия или по черния? Най-добре да тръгне по черния. Той стига до морето.

Скоро големите ветрове заплющяха с дълги криле. Дърветата се огъваха под техния вой. Пътепоказателят се засили веднъж-дваж, но земята го държеше здраво. Ветровете зафучаха по-силно и той усети, че полита. Повлече се по черния път и в миг се прекатури. Заби челото си в калната канавка. С това свърши неговото ходене-бродене по земята.

Мина натоварен камион, шофьорът се озърна, но като не видя пътепоказателя, свърна по неверен път. След него други сбъркаха пътя. Хората се връщаха и се сърдеха: няма ли тук пътепоказател! А той лежеше окалян в канавката и се топеше от мъка и срам.

На другия ден кантонерът го намери, изправи го и го заби по-здраво в земята. Пътепоказателят застана на старото си място — поочукан, но по-мъдър.

Чешмата го посрещна весело:

— Върна се, върна се!... Където и да идеш, на своето място си е най-добре.

— Едни отиват, други се връщат, а моята работа е да им показвам пътя.

Пътепоказателят повече не продума. Стоеше си на своето място и слушаше бърбенето на белокаменната чешма.

ГЕОРГИ МИШЕВ

ЗАЩО КУКУРИГАТ ПЕТЛИТЕ

Някога петлите били мълчаливи птици. Лягали си вечер рано и се събуждали, като изгреело слънцето. Живеели си тихо и спокойно и ако не били буйните им опашки и червените гребени, трудно било да ги различиш от кокошките.

Веднъж в околностите на птичата държава се появил опасен крадец. Той бил най-големият враг на кокошото племе и носел чудноватото име Кукуруигу.

Едно младо петле, което обичало да скита до най-отдалечените краища на държавата, първо научило за крадеца. През една нощ то чуло в съня си тихи стъпки, сепнало се и надало вик, колкото му глас държал:

— Кукуруигуу!

От вика му се събудили неговите съседи.

— Какво има бе? — попитали го те. — Какво те е прихванало посред нощ, та се дереш?

— Кукуруигу обикаля наоколо. Чух стъпките му.

— Вижте му ума! — казали недоволни старите петли. — Сънувал нещо и ни буди, за да ни разказва сънищата си... Хлапе такова!

И му се скарали:

— Я да спиш, че утре ще ти проскубем опашката!

Тази нощ Кукуруигу не посмял да влезе в кокошарника. Още разучавал през кои места да извърши нападението. На другата нощ отново бил на същото място. Петлето чуло в съня си стъпките му и пак разбудило с вик целия кокошарник:

— Кукуруигууу!... Да внимаваме, братя! Кукуруигу дебне наоколо!

— А бе ко-ко-кой му позволи на този малчуган да ни разваля съня? — възмутили се петлите. — Заслужава утре да го викнем в Съвета на старейшините и здравата да му опънем гребена!

— Повярвайте ми — казало нажалено петлето. — Може да ни се случи нещо лошо...

— Лошо! Ти ще ни учиш кое е лошо! Вчера излязло от черупката си!

Крадецът чул, че птиците са будни, и този път се отказал от намеренията си.

На третата нощ петлето, което имало много тънък слух, пак усетило, че Кукуруигу е пристигнал. То събрало всички сили и извикало три пъти името му. Петлите и кокошките го чули, но се направили на заспали. „Нека си вика — мислели си те в полусън. — Широко му е около врата, па се чуди какви щуротии да измисли...“

И те не помръднали. А в това време Кукуруигу се вмъкнал при тях с голям чувал, започнал да им извива вратовете и да ги хвърля в чувала. Съннените птици дори нямали време да кръкнат.

Зачудило се петлето как да разбуди своите братя и сестри. По едно време разперило криле и започнало да пляска с тях. Плесне веднъж и извика: „Кукуруигу!“ Плесне пак и пак извика.

Най-подир петлите се разсънили, почнали и те да пляскат с крилетите си и да викат името на крадеца. Вдигнал се страшен шум. Кукуруигу грабнал чувала и — дим да го няма!

На сутринта птиците видели, че половината от тях били задигнати. Попаднал в дълбокия чувал на Кукуруигу и целият Съвет на старейшините.

Тогава се събрали и решили да си изберат нов съвет. Предложили петлето за председател, но то отказало — повече обичало да скита на свобода из широката държава, отколкото да заседава.

Все пак в негова чест било взето решение всяка нощ петлите да се будят по три пъти, да си разказват какво са сънували и да извикват с ясните си гласове: „Кукуруигу!“

И така до ден днешен.

ЕМИЛИЯН СТАНЕВ

ЛАКОМОТО МЕЧЕ

Когато наближи време да роди своите мечета, старата мечка премина билото на планината и слезе в северните ѝ склонове. Тук горите бяха гъсти и непристъпни, а на много места се срещаха скали.

Тя си спомни за един уединен кът, в който неведнъж беше отдъхвала след дългите си есенни скитания. Това място се намираше над стръмен дол, чиито синкави урви сутрин и вечер се изпълваха с мъгла. Там, в ниските скали, обрасли със здравец и папрат, се намираше малка пещера.

Когато мечката влезе в пещерата, червеното мартенско слънце залязваше и неговите лъчи заливаха с алена светлина тежките кафяви гори.

Три дена по-късно, в една ветровита нощ, мечката лежеше в пещерата неподвижна и радостна, а в косматите ѝ прегръдки се гушеха двете ѝ рожби. Те бяха не по-големи от мишки, слепи, почти загубени в гъстата козина на гърдите ѝ.

Майка им ги оставяше за няколко часа, колкото да се нахрани, и бързо се връщаше в пещерата. После, когато прогледнаха и заякнаха, тя ги извеждаше на една скрита полянка, лягаше в тревата и ги оставяше да се боричкат по нейното грамадно рунтаво тяло. През това време старата мечка се вслушваше във всеки звук, във всеки шум и в очите ѝ гореше загриженост и свирепа готовност за борба.

Щом настъпи пролетта и мравуняците на едрите планински мравки се показаха под снега, мечката започна да води мечетата със себе си, за да ги учи да ядат мравки.

Тя събаряше върха на мравуняка и поставяше лапата си вътре, докато раздразнените мравки напълзят по нея. Тогава я облизваше с грапавия си език. Мечетата ѝ подражаваха неумело. Ту падаха в мравуняка и разгневените мравки ги хапеха немилостиво, ту захапваха от лакомия лапите си, вместо да ги оближат.

Понякога майка им ги водеше край пенливия планински поток. Там имаше бистри и дълбоки вирове. Старата мечка къпеше мечетата и ги учеше да плуват. Тя обичаше водата, обичаше и да лови раци, особено нощем, когато раците излизаха на сухо край брега. След като се нахранеше, семейството тръгваше към пещерата. По пътя старата мечка обръщаше всеки камък и всеки пън да търси мишки, които мечетата лакомо изяждаха, макар че през това време техните коремчета биваха подути от ядене като мехчета.

Една лятна привечер старата мечка откри диви пчели, чиито медни пити бяха скрити в хралупата на висока липа. Ароматът на мед накара мечето семейство да се облизва под дървото и да се изправя на

задните си крака. Мечката се опита да се покачи на липата. Медът беше високо, а дървото — право и гладко. Изтритите нокти на майката и нейната тежка, застаряла снага я накараха да се откаже от тая работа. Мечката недоволно изръмжа.

Ала най-лакомото от мечетата беше вече на дървото. Леко и пъргаво, то се изкачи по липата. Майка му изрева и блъсна с лапите си дървото, за да го принуди да слезе. Но мечето беше подушило меда и не искаше да чува предупрежденията ѝ.

То бръкна в хралупата и страшно изпищя. Бръмченето на разгневените насекоми изведнъж изпълни вечерната тишина на гората. Пчелите изхвъркнаха от хралупата и ожесточено налетяха на зверчето. Десетина се налепиха на муцунката му и забиха жилата си в нея. Като голяма мъхната шапка насекомите покриха главата му. Мечето започна да скимти и да се гърчи от болки.

Отдолу майка му блъскаше с лапите си липата. Тя му даваше съвети да се спусне по-скоро от дървото. Но мечето не чуваше нищо. То продължаваше да скимти и да се мята, докато най-сетне се свлече от клоните.

Пчелният рой нападна цялото семейство.

Старата мечка не се боеше. Като наведе грамадната си глава да запази очите си, тя грабна за врата изжиленото мече и с ръмжене хукна към потока. Там тя хвърли мечето във вира, блъсна при него и братчето му и сама влезе вътре.

Налепените пчели плуваха във водата. Студената вода свести мечето и успокои болките му. Но главата му отече и се поду тъй силно, че неговите очички едва се виждаха.

Когато пчелите се върнаха към хралупата, семейството напусна вира и тръгна към пещерата. Напред вървеше старата мечка и ядосано мърмореше. След нея куцаше и скимтеше пострадалото мече.

Една сойка прехвъркваше от дърво на дърво и крещеше, сякаш се смееше, а кълвачът, който беше видял всичко, дълго време пронизливо пищя: хи, хи, хи, хи-ии!

ЙОРДАН РАДИЧКОВ

СЯНКАТА НА МАГАРЕТО

Веднъж магарето си вървеше по пътя, но му беше кисело, защото печеше силно слънце, а наоколо нямаше никъде сянка, за да спре и да си почине. Помахваше си от време на време с опашка да се разхлади, но можеш ли да се разхладиш в жегата с една опашка! Е, и с уши, разбира се, махаше, но колкото и да са големи магарешките уши, пак не могат да го спасят от зноя.

И както си крачеше, магарето съгледа, че сянката върви до него и му се криви. Щом то махнеше с опашка, и тя махаше с опашка, щом мръдваше ухото си, и сянката си мръдваше ухото.

— Тъй ли! — каза магарето. — Сега ще те науча аз тебе!

Вие знаете, че магарето, като си науми нещо, веднага го сторва. То почна да тича и си мислеше, че ще остави сянката сама на пътя, нека се поти в горещата пепел. Тича, колкото тича, и спря да си поеме дъх, но щом се обърна, и видя пак сянката до себе си. Тя стоеше и дишаше също като жива. Магарето тропна с крак, за да я изплаши, но сянката не се изплаши, а и тя му тропна с крак.

— Тъй ли! — рече си магарето. — Аз те пазя от слънцето да не ти е жегата и да не почернееш, а ти си седнала да ми се подиграваш! Ще видим тая работа!

И махна с опашката, сплеска една муха.

Сянката нямаше муха, това съвсем ясно се виждаше, но и тя махна с опашка, уж да сплеска муха. Разбира се, за подигравка го направи.

Магарето видя едни тръни в ливадата край пътя и тръгна към тях. То си бе наумило нещо и отиде право при тръните. Погледна — сянката също отиде при тръните.

— Сега ще те науча! — каза магарето.

И легна върху тръните. Сянката не можа да избяга, изглежда, че не се сети навреме, и остана отдолу под магарето. Тръните бодяха много силно магарето и дори разраниха кожата му, но то лежеше и

стискаше зъби, защото знаеше, че и сянката я бодеше и че никак не ѝ е приятно да лежи сплескана отдолу. Но то си мислеше, че тъй ѝ се пада на тази опърничава сянка, нека я набодат хубаво тръните, та да видим после дали ще има пак кураж да се подиграва на магарето и да му се криви.

Щом сметна, че е достатъчно наказанието ѝ, магарето излезе от тръните и тръгна по ливадата. Поотърси се, но още докато се отърсваше, забеляза сянката; тя стоеше до него и също се отърсваше от тръните.

— Хайде сега ми се криви! — засмя се магарето и махна с опашка.

Но сянката също махна с опашка.

Магарето хвърли чифте да я удари, но и сянката хвърли чифте.

— Тъй ли! — рече си магарето. — Сега ще те науча.

И почна да бяга. Бягаше толкова силно, че сянката едва го застыгаше. Тича, тича и стигна до реката. Имаше висок бряг, спря се на брега и погледна надолу. Долу синееше голям вир.

— Ще те удавя! — каза магарето на сянката.

Вие знаете, че магарето, като си науми нещо, веднага го сторва.

Засили се и скочи във водата. Вирът беше дълбок, едва се измъкна на брега, ушите му се напълниха с вода, клекна на пясъка да си изцеди ушите и тъй както си клечеше, усети, че нещо заседна на гърлото му: до него на пясъка клечеше сянката и също изцеждаше ушите си.

— Тъй ли! — рече си магарето и почна да мисли.

Мисли, мисли и по едно време усети, че чак главата го заболява, но не се отказа да мисли. Вие знаете, че магарето, като реши да мисли, винаги ще измисли нещо. То например е измислило как да яде тръни, без да си убожда езика, и това трябва да му се признае. Същински факир е в яденето на тръни.

Реши, че щом е ядосано от някого, то трябва да му върне със същото и тръгна обратно към вира. Сянката сега вървеше пред него и магарето ѝ се смееше. Тя влезе във водата, магарето подир нея, стигнаха другия бряг, но нали той беше висок, сянката трябваше да поплува още, докато излязат. Тя клекна на сушата и взе да изцежда водата от ушите си, а магарето зад нея правеше същото, че даже и

муцуни ѝ правеше и се смееше толкова силно, че се чуваше в цялото село Черказки.

После сянката отиде в ливадите, а магарето се кривеше подире ѝ и щом тя почна да пасе, магарето също почна да пасе. Като си напълниха търбусите, сянката и магарето тръгнаха към селото. Сега сянката подтичваше отпреде му, магарето я застъпваше по петите, а вие знаете, че никак не е приятно да ви застъпват по петите, особено при тичане.

— Душата ще ти извадя! — рече магарето на сянката.

И хич не я оставяше да се спре, ама за един миг не я оставяше даже. Туй, че се е уморила, че са я заболели краката, че въздухът едва стига в гърдите ѝ — никак не интересуваше магарето. Защото и то се бе изморило, и него го боляха краката, и нему въздухът не стигаше в гърдите, но когато едно магаре седне да си връща обидата, е готово на всякакви изтезания.

По пътя срещнаха един старец.

Сянката се спря да попита нещо сянката на стареца, а магарето заговори човека:

— Защо не набиеш сянката си? Я виж как върви подире ти и се криви!

— Какво да я бия — каза старецът. — Нали не я нося на гръб.

— Да, но когато сянката те обижда и ти се криви, не трябва да я търпиш! Ние, магаретата, тъй мислим.

— Твоя си работа — каза старецът. — Сянката си е твоя.

— Ще ѝ извадя душата — рече магарето. — Цял ден вървеше до мене и ми се кривеше. Ние, магаретата, сме много чувствителни.

И пак погна сянката си.

По едно време усети, че нещо се скъса в него, че повече няма да може да преследва сянката си. Но и сянката едва се крепеше на краката си и както тичаше, се строполи в крайпътния ров. Магарето падна до нея; чувстваше, че ще умре.

— Тъъй! — рече си магарето. — Аз ще умра, но и сянката ще умре!

И умря.

Защото беше магаре, а вие знаете, че магарето, като си науми нещо, веднага го сторва.

ПЛАМЕН ЦОНЕВ

СПЛЕТЕНИТЕ РОГА

Две животни тънконоги, две животни дългороги — антилопите добри, карали се до зори там, сред джунгли и пампаси, дето хитър хищник лази: „Кой е храбър, кой — страхлив?“ Спорили със глас гръмлив. После крачка подир крачка, станала играчка — плачка...

Взела първата да рита, втората — да бий с копита; остри шипове навели, запръхтели, налетели... Бу-ух и бу-ух!... Ами сега? Сплели клонести рога. Дърпали се ден и два, огладнели след това и разбрали най-накрая, че съдбата им е тая — щат не щат, трябва тъй да се търпят... Но понеже били горди, вирнали сърдити морди. А гладът си е глад — погнал ги напред-назад...

— Май че... взех да губя сила. Овладя ме май умората...

— Много бързо, дружке мила — отговорила ѝ втората.

— Как попаднах с теб в ярем! Наведи се — да пасее-ем!...

— Първо слаба ли си? Признай, че тогава...

Ала никой тук не щял да си признава. И понеже били горди, вирнали сърдити морди. Тъй, но жаждата е жажда. Почнала да се обажда.

— Ах, ожадня-я-ях! Наведи се, че да пия!

— Е, прости, но първо ти искам да превиеш шия.

— Тъй ли? Дума да не става. Давам вече дума твърда.

— Хм, че жадна стой тогава! Моя милост не се мърда!

И понеже били горди, вирнали сърдити морди, и от жажда и от глад взел да им се вие свят. Никой не отстъпвал крачка. Няма как — играчка-плачка...

Но в един чудесен ден, цял във слънце потопен, рошоглавец папагал по бамбука взел да чука и пискливо закрепцал:

— Пр-р-р!... Бр-рр!... Някой дебне в хросталака. Гледайте — влече тумбака тоя дрипльо стар чакал. Току-виж, ви е изял!...

— Ауу! Мирише ми на мърша, челюсти ще поразкърша. О-уу, сърцето ми захлопа, ще си ръфна антилопа! — Ненадейно изпълзял с

рев гърбят чакал и облизал сухи устни, щом усетил мръвки вкусни. — Не едничка, ами двечки, ала сухи като клечки. Имам все такъв късмет. Лапвам постно на обед...

Страшно! Накъде сега с тия сплетени рога? Те от страх се свили, свили, па гърбища долепили, па навирили рога, тръгнали срещу врага. Рипнали с въздишка глуха: „Бу-уух!...“ Разпрали му търбуха.

Рой щурчета зацвърчели:

— Урра-а! Юначаги смели... Брра-во, брра-во, цапардосахте го здраво!...

„Бу-ууух!...“ Напрегнали пак сили и рога освободили.

Тъй в тропическия лес си живеят и до днес две животни тънконоги, две животни — дългороги. Двете антилопи смели, вече път един поели... Стъпват пъргави и снажни, със очи от обич влажни — крачка в крачка, гръд до гръд. Никога не се делят. Заедно ядат и пият, заедно земята рият, заедно лежат в тревата, срещат заедно зората. И макар да са разплели своите рога дебели, бият заедно врага — двете със едни рога, двете със едни копита правят хищника на пита.

Ето, тук се сбраха те в тази приказка, дете. И дордето тъй са сбрани, няма да облизват рани и към тях не би посмял нивга да пълзи чакал!...

ЛЮБЕН ДИЛОВ ВЪЛШЕБНАТА ГРИВНА

В един град, недалеч отгук, живяло чернокосо момиченце. То много обичало скъпите и красиви неща. Имало си шкафче, в което били подредени гипсови котенца, порцеланови кученца, мъхести майmunки, кожени зайчета, джудженца с островърхи калпачета и какво ли не още. Момиченцето по цял ден си играело с тях и можело с часове да милва изкуственото кученце или да разговаря с гипсовите джуджета. Но когато срещнело на улицата истинско куче или котенце, то ги замеряло с камъни, гонело ги с пръчка, биело ги. Също и с другите деца често се биело и страшно им завиждало, ако видело в техните ръце някоя хубава играчка или украшение.

Момичето често се разхождало по главните улици на града, където по витрините на големите магазини били изложени безброй красиви и скъпи неща. То стояло захласнато пред тях и тъгувало, че не са негови. Мислело си, че само ако притежава всичките, ще бъде истинско щастливо.

Веднъж по време на една такава разходка, то се спряло пред златарския магазин.

Там току-що била изложена тежка златна гривна, обсипана с едри скъпоценни камъни. Момичето застанало като вкаменено пред витрината и не можело да откъсне поглед от сияйния блясък на чудното украшение. Хората минавали покрай магазина, поспирали се, възхитени от майсторската ръка, която създала тая гривна, и отминавали. А момиченцето все стояло и стояло.

По едно време то забелязало в отражението на витринното стъкло, че някой от дълго време стои зад него. Това бил грамаден мъж с буйна червеникава брада и очи, в които припламвали студени зеленикави пламъци.

— Харесва ли ти гривната? — попитал червенобрадият.

— Много! — възкликнало момичето.

— Аз мога да ти я подаря, но трябва да знаеш, че скъпите украшения са опасни. Те...

— Ах! — прекъснало го момичето. — Те правят човека богат и щастлив.

Човекът се засмял:

— Щом мислиш така, ще те направя богата и щастлива.

Той влязъл в магазина. Нечия бяла ръка се протегнала отвътре към гривната. Момичето притиснало гърдите си, защото се задъхвало от възнение. И ето, човекът с червената брада излязъл на улицата и му поднесъл една кадифена кутийка, в която блестяла гривната с благородното сияние на тежкото си злато и ослепителните скъпоценни камъни.

Момичето не знаело как да му се отблагодари.

— Аз съм толкова богат, че това не ми струва нищо — успокоил го червенобрадият. — Но ако искаш да се покажеш признателна, то единственият начин е — никога да не съжالياваш, че си приела от мене този подарък.

Казал го, усмихнал се загадъчно и си тръгнал. Момичето го изгледало и си помислило: „Какъв чудак! Кой може да съжالياва за толкова нещо!“ И побързало да надене гривната на ръката си. Как чудно прилепнала тя на китката му! Как замайващо светели брилянтите, смарагдите и рубините със своите кристални светлини!

— Колко съм щастливо! — извикало момичето и поискало да хукне към къщи, за да се похвали. Но от гривната по ръката му запълзели някакви невидими нишки, които бързо обвили сърцето му в студена, лепкава мрежа. То усетило в гърдите си сковаващ студ, а не можело да откъсне очи от скъпия подарък и да се освободи от неговото очарование. Забравило, че трябва да се върне при родителите си, настигнало човека с брадата и като кученце тръгнало покорно след него.

Дълго вървели така и червенобрадият не продумал нито дума. Излезли извън града. Една безкрайна гъста гора ги скрила в мрачната си прегръдка. Изведнъж в средата на гората блеснали очертанията на огромен замък. Той се издигал на двадесет етажа и целият бил изграден от най-редкия мрамор — бял със златни жилчици. Кулите му, които опирали чак в облаците, били от прозрачен планински кристал.

Влезли в замъка. Изкачили се до най-горния етаж и там човекът отключил пред момичето вратата на една стая. Тя била пълна с неизброими богатства: дрехи, пръстени, огърлици, статуетки, картини. Момичето онемяло от възхищение.

— Всичко туй е за тебе — рекъл той. — Влизай и бъди щастлива!

Момичето се втурнало и заровило ръце в купищата скъпоценни камъни. Червенобрадият заключил тежката врата след него, а отвън долетял ехидният му смях.

Ала момичето не го чуло. То коленичило, замаяно пред вълшебните богатства, и било сляпо и глухо за всичко друго. Дълго стояло така, а после се заело да се любува на всеки предмет поотделно. Изтривало го с мека кърпа, търсело му най-подходящо място в стаята, обличало скъпите дрехи, кичело се с украшенията...

Така минали седмици, месеци, година. Момичето отдавна изгледало всички скъпоценности, отдавна им се налюбувало, отдавна те му били омръзнали, но то продължавало да ги чисти и подрежда. А среброто, златото и редките камъни неотменно излъчвали своята пъстра, но студена светлина, която изпълвала стаята с гробовен студ. Този студ сковавал сърцето на момичето и то тъгувало за слънцето, за печката в скромната родителска кухничка, за топлатата майчина прегръдка. Лицето му станало печално и измъчено и то почнало да мисли как да се избави от студеното вълшебство на този замък. Но вратата била здраво заключена, а прозорецът се намирал толкова високо, че не можел да се достигне. И нито веднъж през тези дълги години човешка ръка не отворила вратата, нито слънчев лъч влязъл през кристалния прозорец. Момичето разбрало, че е погребано за цял живот сред тия бездушни ледени скъпоценности и от очите му потекли горчиви сълзи. То подлагало вдървените си ръце, за да капят сълзите по тях, защото те били топли и това било единственото топло нещо в цялата стая. Но сълзите се търкулвали по пръстите му, падали на мраморния под и мигновено се превръщали в дребни студени бисерчета, които заблестявали като хищните очички на зверче.

Момичето плачело и тъгувало. Мечтаело, макар само отдалеч, да зърне нещо живо — някое цветенце, полюшвано от вятъра, някоя тревица, мравчица, която пълзи по нея, някой човек...

Един ден, когато тъгата му станала непоносима, то събрало на куп всички скъпи вещи и като се покачило върху тях, могло да подаде глава през прозореца. Но колко страшно било разочарованието му! Гората около замъка била мъртва, с вкаменени дървета и нито едно живо същество не се мяркало в нейните безплодни каменни дебри. Ала момичето продължило да гледа навън от сутрин до вечер с надеждата, че все някога ще се яви пред очите му нещо живо.

Тъй минавали години. То пораснало, станало жена. Тъмните му очи започнали да избеляват, в косите се появили снежни влакънца. Старостта не била далеч, а избавление нямало. И съвсем неочаквано, когато жената вече се била примирила с безрадостната си участ, тя видяла от прозореца човека с червената брада: той водел със себе си едно също такава момиченце, каквото била тя някога. Гняв и жалост се надигнали на бурни вълни в изстиващото ѝ сърце. Напълнили се отново очите ѝ със сълзи. Но това били вече други сълзи — сълзи на състрадание към това момиче, което също като нея обричало себе си на един ужасен живот. Рукнали те към земята и две от капките капнали върху главата на момичето. А жената искала да се хвърли долу, да умре, но да предупреди момичето да не влиза в замъка.

Ала не станало нужда от това. Щом сълзите докоснали косите на момичето, то потреперало, сякаш се събуждало от кошмарен сън, и хукнало назад.

Червенобрадият се опитал да го настигне, но то се било изтръгнало от неговата власт. Той се върнал в замъка и отключил вратата на стаята. Бил мрачен и зъл като градоносен облак. Извикал с гневен глас:

— Излизай! Ти си свободна!

— Свободна? — не можела да повярва жената.

— Да! Ти пророни сълзи за друг човек и това те освобождава от студената магия. Сега можеш да се върнеш при хората...

Жената изтичала навън и топлият пролетен ден я грабнал в своите прегръдки. Когато се обърнала да види още веднъж замъка, той бил изчезнал. Наоколо се разстилала чудно хубава в своята нова премяна оживялата гора.

Катерички подскачали игриво от клон на клон, зайчета се шмугвали в храсталаците, птици пеели с целия възторг на своите

обичливи сърчица за слънцето и за свободата, а вятърът нашепвал на младите гранки на старата гора приказката, която ви разказах.

ГЕОРГИ МИШЕВ

МЕЖДУ ДУМИТЕ

Един селянин от Югла много искаше синът му да стане кмет. Защото никак не е лошо да управляваш цяло село. И защото е приятно, когато те попитат кой си, да отвърнеш: „Аз съм бащата на кмета.“

Но как се става кмет?

Трябва да имаш много пари. Или много земя. И, разбира се, да имаш нещо в главата си.

„Пари се печелят. Ниви се купуват — мислеше си селянинът. — Но как да разбера дали синът ми има нещо в главата си?“

Реши, като тръгне на воденицата, да го вземе със себе си. Едно време по водениците се събираше много народ. Камъните вървяха бавно, брашното се мелеше с дни и мливарите, като си нямаха друга работа, седяха и си приказваха.

— Ще слушаш добре какво си приказват хората и после ще ми разтълкуваш думите им — каза бащата на сина си.

Този ден на воденицата завариха само един старец. Седеше на припек, пушеше с глинена луличка й мустаците му бяха пожълтели от тютюневия дим.

— Ти си добре... — каза старецът на селянина. — Има кой да ти помага. На времето и аз така ходех с моя баща по водениците... Като овършеем хармана, натоварим колата, впрегнем воловете и по цяла неделя не се завръщаме...

Подир малко пристигна друг мливар. Той седна при тях и започна да хвали жена си. Била много работлива, голяма чистница и умеела да готви вкусни гозби — пръстите си да изядеш.

Ето че се зададе трети мливар. Зад колата му вървеше завързан хубав алест кон. Още неседнал при другите, мливарят започна да разправя как купил коня от един търговец. Как се пазарили дълго, как търговецът искал да го измами, но на края се разбрали, наброил му много пари и взел коня...

Вечерта селянинът попитал сина си:

— Е, казвай сега какво научи днешния ден.

— Много неща, татко! Най-напред научих от оня старец, че едно време са ходели на воденица, след като овършеят хармана. Научих още, че един ден, като реша да се женя, трябва да търся работлива жена, голяма чистница и да умее да готви вкусни гозби — пръстите да си изядеш.

— Друго?

— Друго, татко, разбрах, че когато си купувам кон, трябва да се пазаря дълго и да гледам търговецът да не ме измами.

Селянинът въздъхна, помълча малко и рече:

— Няма да стане кмет от тебе! Нищо не си разбрал от приказките на хората.

— Защо, татко? Цял ден ги слушах, думица не съм пропуснал...

— Не е достатъчно само това, момчето ми. Един кмет трябва да разбира не само думите, но и между думите... Когато старецът с луличката ми каза: „Ти си добре, има кой да ти помага“ — и разказа как е ходил с баща си на воденица, той искаше да сподели мъката си, че няма деца. А кой каквото си няма, за това обича да говори.

— Добре, татко, но другият нали има жена, защо говореше за нея?

— Той не говореше обикновено. Той я хвалеше. Искаше да ни каже колко много я обича. Навярно вече е разбрал, че не я обича, и говори така, защото се страхува, че и хората могат да разберат това...

— Да си призная, татко, това не го проумявам...

— Като пораснеш, ще го проумееш.

— Кажй и за третия, с хубавия кон.

— Работата при него е съвсем ясна — каза бащата. — Конят е откраднат.

— Не може да бъде! Нали разказваше колко дълго са се пазарили, как искал оня да го измами, на края се разбрали, броил му парите и взел коня.

— Точно това е съмнително! Толкова много думи той изговори, за да скрие истината...

Още бащата неиздумал това, на плочника пред воденицата се чул конски тропот. Пристигнала стража и арестувала конекрадеца.

ЕМИЛИЯН СТАНЕВ

ПРИКАЗКА ЗА ХИТРАТА СВРАКА

Свраката намери късче синьо стъкло и си рече: „Ще го отнеса в гнездото си вместо огледало“.

Взе го в човката си и полетя. Над реката се изви ястреб. Свраката се уплаши, пусна стъклото във вира и се скри в клоните на една върба. Успокои се, но за стъклото ѝ беше жал.

Зимата премина, ледовете по реката се стопиха и водният кос, Гурльо, прехвъркна от планинската река и кацна до вира под върбите.

Бързеят весело шумеше, водата се пенеше край камъните. Клоните на върбите висяха още голи, но техните пъпки вече набъбваха. Гурльо влезе в реката и тръгна по каменливото дъно като същински водолаз. Той оглеждаше всяко камъче, кълвеше там разни личинки и водни бълхи. Излезе сух, кацна на едно камъче и тихичко запя:

„Лей, водолей! Лей, водолей!“

Хитрата сврака видя всичко и се зачуди: що за птиче е това? Ходи под водата, нито се удавя, нито се измокря. Че и пее. Намисли да излъже Гурльо и ако може, да хапне риба.

— Ей, птиченце, добре дошло по нашите места — каза тя. — Видях те как ходиш под водата и рекох да те помоля за една голяма услуга. Вчера си изтървах огледалото във вира. Гмурни се, моля те, да го извадиш.

Гурльо се съгласи. Гмурна се във вира, започна да търси огледалото на свраката. Край брега видя голям подмол. В него висяха корени, сякаш брадати старци перяха брадите си. Из тях дремеха сребърни рибки.

— Няма го твоето огледало, сврако — рече той, щом излезе от водата.

Свраката зацвърча:

— Потърси, моля те, на друго място. Но що видя във вира?

— Видях риби — каза Гурльо.

— Ох, птиченце, да мога да се гмурвам като тебе, ще си намеря огледалото! Потърси го пак!

Съгласи се Гурльо. Гмурна се във вира, намери под водата нова дупка. Надникна в нея и що да види — в дупката сърдито примигва баба Видра и потупва с опашка.

Гурльо се уплаши и побърза да излезе на сухо:

— Няма, сврако, твоето огледало.

Свраката въздъхна:

— Ах, пролет идва, в какво ще се оглеждам? Ще си похабя хубостта. Гмурни се, мило птиченце, още веднъж потърси моето огледало!

— Да се гмурна, но ме е страх, сврако. Срегнах баба Видра във вира.

— Не бой се, тя не ще те види. Ти на друго място потърси — замоли се свраката.

Гмурна се Гурльо за трети път и видя друг подмол. В него лежеше мустакат сом. Дишаше тежко и пъхтеше, сякаш му беше жарко.

— Няма, сврако, твоето огледало — каза Гурльо, като излезе вън. — Търсих го, пък връхлетях на голям сом. Страх ме е да не ме лапне.

— Ех, аз да можех да ходя под водата, щях да си клъвна сомско месце. Ти потърси, мило птиченце, огледалото ми. Търси го на друго място.

Гурльо имаше добро сърце и пак се съгласи. Гмурна се под върбите. Там пак подмол — същинска пещера. В него се бяха събрали раци. Сучеха дълги мустаци и подигаха към Гурльо страшните си щипци. Уплаши се Гурльо и побърза да излезе.

— Няма, сврако, твоето огледало.

— А що видя там, мило птиченце? — попита свраката.

— Раци с остри мустаци и със зъбати щипци.

— Ох, ох, ох! — заклати глава свраката. — Защо не мога да дойда с тебе, да си клъвна рачешко месце. Моля те, гмурни се, добро птиченце, потърси огледалцето ми!

И този път Гурльо се съгласи. Подири огледалото и като не го намери, каза на свраката:

— Не искам вече да диря огледалото ти, сврако. Няма го. Видях само жаби.

Свраката помисли, даде си вид, че е натъжена, и рече:

— Гмурни се, пиленце, иди при видрата. Кажи й: „Край брега лежи голям сом“. А на сома кажи: „В подмола има раци“. А на раците кажи: „В тинята спят жаби“. Иди, иди, все ще ти се отплатя някой ден.

Гурльо се гмурна при видрата. Дума й:

— Бабо Видро, голям сом лежи край брега.

Видрата опули очи, млясна и плувна да търси сома. А Гурльо бърза при сома и му дума:

— В подмола има раци и заспали риби.

Сомът се втурна да ги дири.

Тича Гурльо при раците:

— Ей, юнаци с дълги мустаци, там в тинята лежат жаби.

Размърдаха се раците, тръгнаха да дирят жабите. И що стана? Видрата погна сома. Сомът погна раците. Раците погнаха жабите.

— Ох, птиченце, каква голяма скръб ми причини! — каза свраката, когато Гурльо й съобщи, що става под водата. — Раците ще изядат жабите, сомът ще изяде раците. Видрата ще изяде сома и кой ще ми каже къде е моето огледало?

Синьото рибарче, което слушаше техния разговор, прилетя и рече на Гурльо:

— Стига те е лъгала свраката, Гурльо. Не е изтървала никакво огледало в реката, ами изтърва късче от лимонадена бутилка.

Свраката се закиска:

— Потрайте, глупачета. Ей сега видрата ще извади огледалото ми. — И тя се разкряка, вирна опашка, зацвърка:

— Елате тук, братя и сестри! Голям пир ни чака!

Гурльо погледна зад реката. Видрата беше извадила сома на брега. Сомът се мятеше и биеше с дългата си опашка.

Тая връва събуди гладната Лисана, която спеше в ракитака. Като разбра що става, Лисана се сби с видрата за сома. Пък той напъна сили и цамбурна във вира. Дори и сбогом не каза.

Тогава, щом видя, че сомът избяга, лисицата хвана хитрата сврака, отнесе я настрана и я излапа до перо.

АНАСТАС СТОЯНОВ

УМНИКЪТ И ГЛУПАКЪТ

В едно село спрял непознат човек. Застанал на мегдана и силно извикал:

— Който иска да узнае дали е умен, или глупав, да дойде да го прегледам!

После седнал под дървото на сянка и зачакал.

Пръв го чул попът и се завтекъл. Той не се съмнявал в умната си глава, но все пак решил да чуе това и от друг. Погладил брадата си и рекъл:

— Прегледай ме!

Непознатият го премерил с поглед, попипал главата му, па отсякъл:

— Глупав си, отче!

Попът се разсърдил, но не посмял да вдига врява, за да не разберат и другите и си отишъл огорчен.

Изпъчил се кметът. Непознатият само повдигнал очи и отсякъл:

— Не си умен, кмете!

Разгневил се кметът, но и той си отишъл тихомълком. Дошли и други да узнаят какво има в главите им. Но всички си отивали ядосани. Без дори да ги поглежда, непознатият им премервал акъла и току им отвърщал:

— Празна глава, глупав човек, нищо не носиш на врата си.

В това време един човек се връщал от работа. Отбил се той при непознатия и му рекъл:

— Сам си зная колко пари струвам. Но ми кажи как позна, че всички, които дойдоха при тебе са все глупаци?

— Много лесно — отвърнал другоселецът, — кой умен човек би си оставил работата, за да се занимава с празни неща?

После си взел торбата и заминал за друго село.

МИХАИЛ ЛЪКАТНИК

ЩОМ ПОВЯРВАШ НА ПАТОКА, ЩЕ ПОТЪНЕШ НАДЪЛБОКО

В ранно утро, в ранен час хвърли дядо сребровлас от стопанския обор две каруци конски тор. Торът дигна топла пара от земята до небето. Дядото си сви цигара и подкара в тръс конете.

Глупавият бял паток към рекичката пристъпи, малко да се поизкъпе. Парата като съзря, на брега глупакът спря и извика с глас висок:

— Па-па-па! Гори земята! Бягайте далече, братя!

И от страх се разтрепери и крилата си разпери.

Прелетя за миг реката. Спря до Петльо край върбата.

— Чакай, жълтоклюно пате! Де тъй бягаш през реката?

— Бягай с мене, бягай, брате! Бягай, че гори земята!

Петльо цял се разтрепери, в миг крила и той разпери. Само с два-три бързи скока хукна смело след патока. Бяга белият паток, бяга петльо кривоок, бягат двамата другари — спря ги старото магаре:

— Чакайте! Къде тъй, братя?

— Бягай, че гори земята!

Марко цял се разтрепери и от страх уши напери.

Бяга белият паток, бяга петльо кривоок, бяга старото магаре — бягат тримата другари.

Някъде навън от село път препречи им козелът:

— Чакайте! Къде тъй, братя?

— Бягай, че гори земята!

Хукна и козелът с тях, скриха се във облак прах. Тичат, бягат през полята — спря ги заекът в гората:

— Хей, поспрете! Где тъй, братя?

— Бягай, брат! Гори земята!

Заекът изгуби ум — полетя като куршум.

Бяга белият паток, бяга петльо кривоок, бяга зайо скок-подскок, бяга козльо виторог, бяга старото магаре. Кой петимата другари би могъл да изпревари? Ех, иди, че ги гони през гори и планини!

Покрай блатото дълбоко спря за мъничко патокът. Гледа своите другари как летят в надпревара. Гледа, че след тях дими — прах се дига на вълни.

— Па-па-па! Дано не спрат! Всичките ще изгорят!

И във блатото дълбоко смело хвърли се патокът. Скочи петльо кривоок, скочи зайо скок-подскок, скочи козльо виторог, скочи старото магаре. И додето се запрат, и додето разберат, нейде близо към средата ги погълна в миг водата.

Само белият паток изненадан се учуди:

— Виж ги ти! Та те са луди! Хич не знаели да плават! Пада им се! Да се давят!...

Рече щъркът дългокрак:

— Като вярват на глупак, като вярват на патока, пада им се! Трак-трак-трак! Да се давят надълбоко!

ЛЪЧЕЗАР СТАНЧЕВ

ГУМЕНО ЧОВЕЧЕ

Петгодишната Румяна бързо от леглото стана. Колко дрехи в двете стаи трупат майка ѝ, баща ѝ! Стягат куфари за път — надалече ще вървят. На Румяна ѝ се плаче:

— Ачо, гумено човече, мое мъничко паляче, на море ще ходим вече... Искам да отидем двама! Но какво ще каже мама. Много, Ачо, си надут, място в куфарите няма...

Ачо, фокусник прочут, каза с хитрина голяма:

— Майка ти обувки слага, я ме скрий в една веднага!

И нали си е добра, тя в обувка го прибра... Таен пътник в куфар стар, на Румяна пръв другар, Ачо — гумено човече — ще пътува надалече. Никой го не забеляза.

Но бащата чичо Влади от обувки се отказа... Майка ѝ ги вън извади... Ачо свит в обувка дреме и за път очаква време...

Скоро влязоха в трамвая. Радваха се, а Румяна бе от всички най-засмяна.

— В куфара си, Ачо, зная!

Щом дойдоха при морето, куфарите тя отвори, в мъка сви ѝ се сърцето и през сълзи заговори:

— Паднал е по пътя Ачо! Ах, какво ли с него става?

Викна майка ѝ тогава:

— Стига! За един палячо! Както се не губи котка, тъй и Ачо ще се върне...

Ах, кога ще го прегърне!...

Спи си Ачо непробудно, с него става нещо чудно... С кърпа чисти баба Фанка, стара, пъргава стопанка... „Я, обувки свити тука... Прашни са!“ — и с две ръце от балкона ги изтупа и засмя се от сърце. Що изхвъркна — не усети...

— Помощ! — викна Ачо клети. — Помощ! Падам, помогнете, ще си счупя коленете...

Никой, никой го не чува, че минава цирк оттам, с мечка и със слон голям. И маймунка си лудува — по хоботчето на слона се премята и катери... Ачо тупна в камиона. Тя засмяна го намери.

— Как попадна тук, човече?

— Отвисоко... Отдалече...

— Чукна ли се по главата?

— Не, маймунке опашата, аз съм Ачо, цял от гума и донесен съм от ЦУМ-а! Мойта дружка е Румяна, но моряче днеска стана... Затова ще дойда с вас и ще я намеря аз! Не познаваш ли я ти? Със сандалки на краката, с пеперуда на косата...

Камионът си лети, Ачо — гумено човече, има си другарче вече...

С камиони — дълъг ред — циркът бърза все напред. Стигнаха една река. Спряха. С тежките крака слонът тръгна към водата, важно стъпва по тревата.

— Варда! — викна крокодилът, — слонът има страшна сила!

Всеки настрана застава, чест на чичо Слон отдава. Само Ачо го не чува, той от слон се не страхува:

— Слоне, ти си много лек! Аз съм мъничък човек, но от теб не ме е страх!

Слонът разядосан рече:

— Тъй ли, глупаво човече, я стани на пух и прах!

Дигна крак, с хобот замаха и, разклатил тежко тяло, го притисна със стъпало. А маймунката в уплаха писва за другаря свой.

— Ачо! Ох, загива той! Колко жален му е стонът!

Щом крака си вдигна слонът, Ачо весел се изправи на крачетата си здрави.

— Нищо, нищичко ми няма, мойта сила е голяма! Аз човек съм, но от гума и ме купиха от ЦУМ-а! Чух, че бил си тежък слон, но за мен си лек балон!

— Тъй ли? — Слонът се ядоса, вдигна си ногата боса, но не го настъпи пак, а го ритна силно с крак. Ачо цопна сред водата.

— Ах, сега ще се удави!...

Той след миг глава изправи.

— Здравсти, рибке опашата! Сбогом, животинки мои, сбогом, циркови герои! Моят път е към морето, тегли ме натам сърцето!

Златна рибка опашата го предвожда по реката. Накъде ли той върви край цветенца и треви? Стигна тиха водна шир...

— Туй какво е?

— Язовир!

Но един шаран зъбат приближи се изотзад.

— Ще те глътна, че без виза тук не може да се влиза...

Той го стисна... Ачо свирна и крачета тъжно вирна. Пусна го след туй шарана. Ачо пак човече стана и усмихнат му шепти:

— Аз човече съм от гума и съм купено от ЦУМ-а! Ех, че прост шаран си ти! — И надолу пак заплува.

А шаранът се шегува:

— Плувай, плувай, но след малко ще загинеш много жалко. Ще те глътне страшна хала — електрическа централа.

Ачо весел се обърна.

— Тъй ли! Тъй ли? — той отвърна. — Сбогом, аз ще се отбия по страничния канал, че защо от теб да крия, много ще ми бъде жал, ако с моята гърбина счупя някоя машина и тогава в нощ дълбока спре, изгасне в село тока... Сбогом! Чака ме Румяна... — и побягна от шарана.

Плувна Ачо по водата, дето слиза към полята. В зеленчукови градини вижда чушки, вижда дини... Ненадейно се заплете в дълга жилага тръстика.

— Помогнете, помогнете!

Щърк се спусна.

— Кой ме вика? Ей че смешна пъстра жаба! Чакай с човка да я сграбя!...

Стиска щъркът. Що да стори, Ачо свири и говори... За Румяна му разказва... И внезапно забелязва, че летят покрай морето. Тъжно сви му се сърцето... В миг измисли хитрина...

— Щърко, сигур ни една жабка ти не си изял.

— Не, изял съм точно... пе-е-т! — викна самохвално щърка, клюн отворил, както хвърка. Ачо скочи с вик напред...

— Пет ли? Четири са? Сбърка! Аз съм петият жабок, но направих вече скок. Четири са те без мен... Петият е днес спасен... Спускам се без парашут, че съм фокусник прочут. Целият съм аз от гума, купили са ме от ЦУМ-а.

Беше топъл летен ден. Чичо Владо бе на плажа, до жена си уморен се припича...

— Ще ти кажа, че Румянка този път край морето не лудува, другите деца крещат, тя тъгува ли, тъгува... Уж се къпе във водата, уж на пясъка играе, а стои сама горката. Много тъжна, тъжна тя е...

А Румянка все така с две-три мидички в ръка гледа, гледа към безкрая...

— Ачо, где си ти, не зная... — Трепна изведнъж горката и нагази във водата, че пред нея ненадейно сред пенливата вълна вижда кукличка една. Туй човече си е нейно! Ей вълната се протяга и на пясъка го слага...

— Ачо, Ачо, откъде ти при мене пак дойде?

И Румянка с две ръце пак притиска до сърце своя най-любим другар — Ачо, фокусника стар.

— Казах ли ти — мама рече, — Ачо бил е на разходка... Както се не губи котка, тъй и той се върна вече.

И Румянка се засмя, вече тя не е сама, радостно минават дните... Хвъркат чайки над вълните... Ачо, весел и надут, шепне в топлия й skut как се спусна от балкона, как надви дори и слона...

ЙОРДАН РАДИЧКОВ РАЗБОЙНИКЪТ

Един селянин си обра лозето и докара гроздето с една каца вкъщи. Той взе дебело дърво, смачка хубаво гроздето, а децата донесоха паница и почнаха да пият от сладката шира. Гроздовият сок бе толкова сладък, че устните на децата залепваха. Пчелите от градината също долетяха, налепиха се на кацата и почнаха да пият сладкия сок. Долетя и един бръмбар, тежък и тромав, помириса ширата и се наведе да пие. Но понеже бе тежък, падна в къщата и селянинът го изхвърли на кокошките.

— Нека го изядат кокошките — каза селянинът. — Пчелите като смучат шира, ще направят мед, а бръмбарът нищо няма да направи.

Кокошките изядоха бръмбара, пчелите се прибраха в кошерите, а селянинът сипа ширата в една бъчва. Бъчвата беше в мазето на студено и тъмно, много хубава дъбова бъчва, и селянинът си мислеше, че подобър съд от този не може да има.

Гроздовият сок поседя няколко дни на тъмно в бъчвата и почна да се сърди, че са го затворили в тази тъмница. Децата отидоха и видяха как той се сърдеше, пенеше се и заплашваше, че ще изскочи от бъчвата. Разбира се, той не можеше да изскочи от бъчвата, защото тя имаше дебели дъги и здрави железни обръчи. Селянинът каза на децата, че гроздовият сок ще се посърди, посърди, пък ще му мине ядът.

Един ден той запуши отвора и в бъчвата стана толкова тъмно, колкото не е било дори в пещерата на Али Баба и четиридесетте разбойника. През зимата селянинът слезе с една глинена кана, завъртя канелата на бъчвата и наточи вино. Той отпи виното и първата глътка беше много горчива, но после му се услади и селянинът изпразни цялата кана. И понеже му бе много сладко, наточи още една кана и изпи и нея.

Когато се изправи, за да излезе навън, селянинът усети, че някой го побутна отзад.

— Я не се шегувай — каза той на човека, който го побутна отзад. Но когато се обърна, видя, че зад него няма никой.

Тъкмо тръгна и онзи, гдето се притайваше в мазето, го спъна. Селянинът едва не падна и се подпря на стената, като се взираше в тъмнината. Но той пак не видя нищо — само тумбестата бъчва тъмнееше насреща му.

— Страшна работа! — промърмори селянинът. Изглежда, че в мазето се е вмъкнал разбойник. Ту ме бута, ту ме спъва.

Той повика жена си.

Жената донесе една лампа, провериха всички ъгли, даже под бъчвата погледнаха, но не откриха никакъв разбойник. Тогава тя каза на мъжа си:

— Разбойникът е в бъчвата. Ти си пил вино, а от виното по-голям разбойник няма.

— Хайде де! — каза селянинът. — Ако наистина е така, аз ще го науча този разбойник.

Той наточи още една кана и изпи и нея. И щом я изпи, стана му весело и тръгна навън. Излезе на двора, онзи го побутваше и спъваше, но селянинът почна да пее и да си размахва шапката.

— Виждаш ли — каза той на жена си, — виното не е никакъв разбойник, ами е песнопоец!

И той продължи по пътя си. Разбойникът бе хитър — той го спъваше и искаше да го събори. Ама и селянинът не бе глупав: легна до оградата и каза, че никой вече не може да го събори на земята.

АСЕН БОСЕВ

КОТАРАКЪТ И СИЛНИТЕ

Мечката, глиганът и вълкът чули някога в планински кът, че от тях бил по-смелчак и як тихият домашен котарак.

— Бре, дали е истина това?

При котака пратили вълка да го доведе — да проверят, но заръка дали му пред път:

— Ако е със сила по-юнашка, доближете ли ни — свий опашка, ако по е слаб от нас — вирни я, и ще ви посрещнем с радост ние.

Кумчо Вълчо с вид на много смел, с котарака сив към тях поел. Сметнал го за слаб — вървял отдире и опашката си волно вирел. Но по пътя под едни дървета слезли плод да покълват врабчета. Че като задебнал котаракът:

— Сладичките, мене само чакат!

Хвърлил се и сграбчил той за миг Врабчо, който пискал чик-чирик!

— Бре! — си казал Вълчо шепнешком. — Много як е котаракът, щом и хвъркати може да лови!

И си свил опашката — уви!

Мечката, това като видяла, заревала като страшна хала, качила се на вековен бук:

— Няма котка да ме сдави тук!

А глиганът се заровил в шума и не смеел дума да продума. Мушнало се и скрил се уж умело, но отвън едно ухо стърчело. Мръднало ухото от муха. Котаракът затрептял: А-ха! Сметнал го за мишка и веднага му се метнал, както се полага.

За ухото от котака хванат, в планината пропищя глиганът. И до смърт уплашен от котака, вихрено се мушнало в гъсталака.

Котаракът смаян, ококорен, юрнал се към Баба Меца горе:

— Оле-ле и мене ще ме пипне!

На вълка да вземе тя да рипне и в дълбока пропаст с него скочили. Не били до днес оттам изскочили!

ЛИАНА ДАСКАЛОВА

ПРИКАЗКА

Имало едно време един стар писател. Може би той не бил толкова стар, но косите му били съвсем бели и пухкави, та приличал на Дядо Мраз. Той живеел в бяла измазана къщурка със зелени капаци на прозорците, близо до гората.

Една лятна вечер писателят с белите коси седял пред своята работна маса до отворения прозорец и пишел приказки. Подухвал топъл ветрец, разлюлявал завеската на прозореца, разбърквал меките коси на писателя, донасял сладък мирис от розите, които цъфтели в градинката пред къщата. Може би някой ще си помисли, че вятърът изгасил свещта на писателя? Не, вятърът не можел да стори тази пакост, защото писателят пишел не на свещ, а под зелената светлина на една електрическа лампа, която се мъдрела на работната му маса като голяма гъба. Вятърът не можел да изцеди дори една съвсем малка капчица мастило изпод перото на писателя и да зацапа с нея листа, защото той не пишел със скърцащо паче перо като дядо Андерсен, а тракал на една хубава пишеща машина. С една дума, тоя писател бил един от ония, които ние можем да срещнем днес-утре на улицата, да се ръкуваме с тях и дори да си поръчаме някоя нова приказка.

Но пакостливият вятър искал непременно да си направи някоя шега и затова, когато писателят написал последната дума и уморен сложил изписаният лист върху купчината други листове, вятърът го издебнал и незабелязано дигнал новонаписаната приказка.

И тъй приказката тръгнала на път.

Вятърът я завъртял около розите в градинката, промъкнал я през пролуките на дървената ограда, прекосил полянката пред къщата и се озовал в гората. Но в гората е много трудно за вятъра да се движи. Всяко дърво е пречка, всеки клон му отнема частица от силата. Опитал пакостникът да се провира между дърветата, но без да ще, се блъснал в един бор, по който се стичала златиста струйка смола. И листът се залепил за дървото. Смолата подействала също като лепилото, с което

лепят лозунгите за Първи май и афишите за кино. Обикалял, обикалял вятърът наоколо, но не успял да откъсне листа. А той така хубаво и гладко бил залепнал към дървото, че просто — сядай и чети приказката от началото до края!

Точно срещу бора живеело едно мечо семейство в хралупата на един вековен дъб. Мечката тъкмо приспивала трите си мечета. Но най-малкото мече, най-дяволитото, все затваряло само едното си око, а с другото гледало какво става навън.

— Мамо, мамо, я виж какво се белее! — викнало то.

— Млък! — ревнола сърдито мечката и събудила и другите мечета. — Камък е това, спете!

— Мамо, мамо, нещо се белее на дървото! — заръмжали мечетата и изскочили от хралупата. Подир тях се потътрила и старата Мецана.

— Да, наистина — проръмжала мечката — не е камък, а книжен лист. Какво ли пише на него?

Извадила мечката очилата си, турила ги на носа си и се завзирала. Но в гората било вече тъмно, там по-рано се мръквало, отколкото в полето. В този миг светулките запалили фенерчетата си и без да чакат молба, опасали листа като светла броеничка.

Тогава Меца засричала:

„Приказка. Живяла някога в гората една добра стара мечка с три палави мечета.“ И дордето Меца чела приказката, покрай бора се събрали всички горски жители — зайчета, лисичета, ежчета, катерички... И всички слушали, без да мръднат, без да въздъхнат — също като децата, когато им харесва някоя приказка.

— Много хубава приказка! — казала накрая мечката и обърсала насълзените си очи с края на забрадката си.

— Чудесна! — добавила Лиса. — И за мене не пише, че съм лоша, а че съм умница и малко лакома. Да, точно такава съм!

— Също и мене не обижда! — добавило зайчето.

— Чудно! Откъде ли попадна тая приказка при нас? — попитала мечката и изгледала горските животни.

— Аз я донесох, аз я донесох — зашумял гордо вятърът. — Взех я от къщичката край гората. Колко ли я търси сега старият писател с белите коси! Но няма никога да я намери.

— Аа, видяхте ли кой бе крадецът? — зафучала сърдито лисицата. — А все мене ме обвиняват, че съм крадяла кокошки. Сега ще те науча аз тебе, крадецо на приказки!

Но вятърът не се уплашил. Какво можела да му стори лисицата? Тоя пакостник така бил доволен от своето немирство, че залудувал, заблъскал клоните и цялата гора зашумяла като море.

А Мецана замислено казала:

— Трябва да върнем приказката на писателя. Той ни развесели, посмяхме се, а накрая дори си и поплакахме. Не бива сега да бъдем неблагодарни.

Меца се навела и с топлия си влажен език започнала да ближе краищата на листа, та да го отлепи. Навярно друга плюнка не би го отлепила, но мечата плюнка е особена, прочута, почти вълшебна. И полека листът се отлепил цял и невредим. Тогава горските животни, наредени в редица, начело с Мецана тръгнаха към къщичката край гората. Било вече нощ, луната осветявала пътеката. Отворили дървената вратичка, минали край розите, спрели под прозореца със зелените капаци. Подигнала се Меца на пръсти и тихо поставила листа на мястото му при другите приказки. И за да не може вятърът да го отнесе, тя го затиснала с една кошничка, пълна с горски малини.

В това време писателят спял и нищо не усетил. Когато на сутринта се събудил, видял, че на масата му всичко било в ред, а в една плетена кошничка се червенеели малини.

— Сигурно горският пазач ми ги е оставил! — казал си той и седнал да яде.

А за приключенията на своята приказка той не знаел. И кой е донесъл малинките, също не знаел, защото има неща, които писателите не знаят.

А ето че ние знаем една приказка повече от писателя с белите коси!

Издание:

Библиотека „Златни страници“. Чудни времена. Том втори.

Приказки

Издателство „Български художник“, 1976

Съставител и редактор: Николай Янков

Художник: Иван Кьосев

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.